

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu: 20 cèntims - Pelai, 62. Telèfon 15300. - Subscripció: 2'50 pessetes trimestre

Hi haurà eleccions, perquè Espanya encara forma part d'Europa

QUI FARÀ LES ELECCIONS?

El match Berenguer-Alba

El fet que després de sis anys de Dictadura, tot un poble es preocupi només d'unes eleccions més o menys llunyanes, vol dir almenys dues coses: que malgrat tot l'educació política del país ha progressat més del que podia sospitar-se, perquè en les esferes cultivades l'esperit és molt viu, i en segon lloc que de la Dictadura, regentada, com és natural, per la part més in-

Santiago Alba

feliç de cada poble, no ha deixat res més que un record vulgaríssim de robatoris. L'única preocupació del país és saber si hi haurà eleccions i qui les farà.

Hi haurà eleccions? A hores d'ara es pot afirmar rotundament que hi haurà eleccions. Hem defensat ja aquest punt de vista. Fins ara, molta gent es mostrava escèptica i contestava amb un somriure en parlar-se d'eleccions. Però fixeu-vos bé que des de fa uns quants dies les persones ben informades i que viuen de cara a la realitat viva, ja no es pregunten si hi haurà eleccions. La pregunta: «Hi haurà eleccions?» ha estat substituïda per aquesta altra: «Qui farà les eleccions?»

La conseqüència d'aquest canvi de preguntes dona la següent afirmació: hi haurà eleccions.

Aquesta conclusió ve demostrada per diferents fets. En primer lloc és interessant de tenir en compte que hi ha dos grups que ens ofereixen fer eleccions: el Govern i els liberals. I d'aquests dos grups, l'únic que arriba a precisar temps, el que ofereix consultar més aviat el cos electoral, és el Govern. S'equivocaria d'una manera radical qui sospités que el Govern no vol fer eleccions. El general Berenguer desitja les eleccions i les vol fer ell. Per què? Per la senzilla raó que sap que es tracta d'un mitjà urgent per restablir la normalitat i perquè ha experimentat que, com la Dictadura, es pot viure un cert temps d'esquena al poble i sense Parlament, però que en qualsevol moment, i sense previ avis, vindria d'Europa enllà i de més enllà d'Europa, un advertiment seriós que tindria com a demostració inequívoca una nova manifestació de desconfiança en l'estabilitat financera d'Espanya i en el valor de la seva moneda.

Es potser massa ingenuitat preguntar si hi haurà eleccions. N'hi haurà perquè n'hi ha d'haver, perquè és una pretensió absurda que un país civilitzat pugui governar-se com les tribus de l'Àfrica. La política d'isolament d'Espanya a la qual ha contribuït una mica tothom, la ignorància del poble, la tradició d'una dinastia i la suficiència de's elements aristocràtics, militars i eclesiàstics, està arribant a terme. Per part dels espanyols no s'ha fet gran cosa per arribar a l'abandó de l'isolament mig africà que ens ha permès de viure d'esquena a Europa durant més d'un segle. Entre les nacions d'Europa, Espanya ha estat la darrera a incorporar-se a la col·laboració europea. Políticament, les nacions dels Balcanis viuen més lligades a Europa que nosaltres. Doncs bé: això s'està acabant. Certament, no estem mediatitzats per ningú, però és un fet que el luxe de viure en un esplèndid isolament ja no se'l pot permetre cap país. Políticament, i per consegüent econòmicament i viceversa, estem vinculats a Europa. I es vulgui o no, els problemes de la política interior depenen cada dia més del mecanisme general de la política europea que ens fa seguir, sense que ens en adonem, una ruta diferent de les nostres antigues concepcions.

Aquesta realitat va expulsar Primo de Rivera del poder i ha proporcionat una lliçó duríssima i eloqüentíssima al Govern Berenguer. La pesseta va baixar precipitadament quan tot feia suposar que les eleccions s'allunyaven i que la solució imperiosa d'ordenar les nostres finances amb lleis votades pel Parlament esdevenia impossible;

però ha pujat ràpidament, de més de set enters en relació a la lliura esterlina, quan, en nom del Govern, el governador del Banc d'Espanya, senyor Bas, s'ha posat en contacte amb Europa, segurament invitada a sortir de l'isolament catastròfic en què es desenrotllava aquest problema. I és útil de fixar-se en els comentaris de la premsa europea al viatge del senyor Bas: la probabilitat d'un ràpid restabliment de la normalitat política és l'única cosa que han cotitzat en ferm els periòdics financers i les Borses que orienten els mercats. Per això el Govern Berenguer, que ha pogut comprovar aquesta realitat, és el que té més interès a donar la següent que hi haurà eleccions i no es cansa de repetir-ho cada dia perquè en tingui notícia tot el món.

Aquest experiment ha demostrat una altra vegada que l'acte més revolucionari que es pot fer a Espanya és aprofitar tota mena d'ocasions per posar fi a l'isolament en que fins ara hem viscut i per incorporar-la activament a la vida europea. Tot el problema de les llibertats pública i individual comença en aquest fet.

Però, qui farà les eleccions? Les faran els liberals o les farà el Govern Berenguer? Aquest punt ja no és tan important, encara que pel seu caire espectacular i personal s'emporti tota la curiositat del públic.

Ens atindrem únicament a interpretar el que diuen els diaris. El dimarts, moments abans de reunir-se el Consell de gabinet, els periodistes van preguntar al ministre de Gràcia i Justícia si durant la reunió es parlaria de pressupostos. El ministre va contestar que no, i que només es parlaria d'eleccions. «No pug assegurar — va afegir — si es fixarà la data, però crec que sí.»

La declaració del ministre de Gràcia i Justícia i el resultat negatiu de la reunió, demostren que el Govern vol fer les eleccions, però que hi ha qui desitja fer aquesta feina. És evident que la gent que treballa per restablir dos partits turnants, el liberal sota l'ègida del senyor Alba i el conservador sota la influència del senyor Cambó, prefereix que faci les eleccions un partit, i aquest partit seria el liberal.

Sembla, doncs, innegable que hi ha un match Berenguer-Alba per tal de disputar-se el dret a fer eleccions.

Qui guanyarà? Els amics del senyor Villanueva diuen que abans de fi de mes els liberals seran al Poder. Els diaris liberals afirmen que el senyor Alba es prepara per tornar a Madrid i que l'entesa entre els blocs liberal i conservador—Alba-Cambó—és perfecta. Unes declaracions iròniques del comte de Romanones posant en dubte que el Govern pugui fer les eleccions, semben confirmar les probabilitats d'un triomf de's liberals.

No hi hauria cap punt d'obscuritat si sabéssim en quines condicions fou acceptat el Poder pel general Berenguer. Sembla-tot fa suposar-ho—que va comprometre's a restablir la normalitat constitucional i, en aquest cas, haver fet el paper d'alabarder, o de simple guàrdia civil i limitar-se a mantenir l'ordre durant alguns mesos no havia de fer-li il·lusió ni aleshores ni ara. Resignar-se a que un altre faci les eleccions i a donar la impressió que ha fracassat, perquè no li han deixat fer les eleccions, reconeixem que és una mica dur. Potsèr si es trobés una fórmula...

De Dijous — a Dijous

Són dos els punts culminants del discurs d'Angel Ossorio i Gallardo a València: primer l'estimació que fa de la capacitat revolucionària d'Espanya; el segon, més sensacional, però menys transcendental, l'anàlisi de les raons que l'impulsen a creure en la necessitat de l'abdicació d'Alfons XIII.

En segon terme, hi ha els afegitons que proposa per tal de completar la Constitució, diguem-ne vigent, del 1876. Representació proporcional, reforma del Senat, etc.

Per a redreç de tots els mals, Ossorio i Gallardo s'accontenta amb el remei de l'abdicació de la persona del monarca fins aleshores que les Corts admetin o no l'abdicació de la corona. Aquesta actitud implica una evident inconformitat amb la solució oficial que vol donar-se al problema, tant al Palau de la Presidència de Madrid, com al principal de la plaça de la Cucurulla, a Barcelona.

Estem d'acord amb la disconformitat; només no acabem de comprendre per què detura el redreç en la simple abdicació de la persona d'Alfons XIII.

Si el senyor Ossorio i Gallardo fos un impacient, un radical, no ens vindria gens de nou. En efecte; aquesta mena de persones, com que volen solucionar-ho tot en tres dies, quan veuen que no poden capgirar les coses totalment, passen per una transacció decorosa. La qüestió és obtenir un canvi en poca estona. La noció del temps els obsessiona fins a l'extrem de fer-los veure a través d'una boira l'objectiu principal del seu impuls polític.

Però l'eminent jurisconsult, ànima culla i asserenada, no és dels que senten impaciències i veuen la història circumscrita al temps de la vida d'un home. La seva coexistència de la història i el seu esperit filosòfic li impedeixen de caure en tal error. Essent així, resulta difícil d'entendre com pot decantar-se per una solució que no faria contenta la justícia ni la injustícia, Déu ni el diable, i que no tindria altre avantatge que ésser realitzable en menys d'estona que la solució racional i perfecta.

En una paraula, la solució de l'abdicació ens sembla el resultat d'una mena de regateig entre monàrquics i republicans, més que un remei polític. Ni creiem que adobés res.

A l'inrevés dels que creuen més perniciosa la persona d'un determinat monarca, a Espanya, que la institució monàrquica en si, nosaltres creiem que la culpa de tot la té la manera amb què els espanyols han enfocat la monarquia de molt de temps ençà.

Es molt còmode de parlar d'un rei o d'un altre; però el fet és que la gent del voltant sempre ha demostrat una ignorància i un oblit del que era prudent i legal d'exigir d'un monarca, que demostren que serien capaços de fer dolent un rei bo, i completament incapaços de fer complir la Constitució a un monarca que no en tingués gaires ganes.

Per negar aquesta afirmació que fem, caldria tenir prou gosadia per dir que no és cert que en moments de cert compromís, totes les forces monàrquiques sense excepció, s'han adreçat al rei i li han demanat que fes de monarca absolut. No se'ls ha acudit pensar que això no podia fer-se i que el veritable camí era de servir amb lleialtat al poble per tal de poder-se'n servir amb tota la confiança quan arribés el moment.

L'abdicació, doncs, no adobaria res. Seria com en aritmètica, afegir un zero a l'esquerra d'un nombre enter, si no era d'un decimal.

R. LL.

AL RESTAURANT "LA CORONA"

— Què m'aconsella? En aquesta carta només hi ha ossos.
— Cregui'm a mi, canviï de règim

MIRADOR INDISCRET

Güellada

Varen fer alcalde al comte de Güell, i el comte de Güell fa d'alcalde. Ell vigila la toilette dels urbans, ell obre les reunions de la Permanent—de tancar-les ja se'n cuida el senyor Martínez Domingo—; ell va a Madrid quan convé; però que no li demanin gaire cosa més, perquè no és de la seva incumbència. Ja ho deia un dia que li parlaven del que feien els regidors:

—Jo deixo els regidors en llibertat de fer el que vulguin, perquè, veurà, a mi m'ha nomenat el rei i a ell els ha nomenat el poble...

Ara, que el comte de Güell, com sempre, anava errat d'osques.

Detall essencial

L'altre dia, a Roses, un carrabiner observà amb els prismàtics com el yacht propietat del doctor August Pi i Sunyer feia via ràpidament mar endins. A l'home li semblà sospitosa la carrera, llençà el bot de motor a l'aigua i donà caça a l'embarcació fugitiva. El tripulant del yacht resultà ésser un individu de Mahó, el qual declarà que feia ruta cap a Amèrica, disposat a emular la gesta del professor Blanco Alberich. Els carrabiners discreparen en l'apreciació heroica del fet, considerant-lo purament i simplement un robatori, i el frustrat navegant anà a parar a la presó.

Heus aquí que tots els qui han exaltat el raid del professor Blanco, tot proposant-lo com a exemple a la joventut catalana, han oblidat un petit detall, d'una importància, però, màxima: pel reeiximent de l'aventura es recomana no servir-se del yacht dels altres.

Del nostre petit gran món

Isabel Llorach és una institució de Barcelona. Entre altres lloables activitats, mena el compàs de la cultura entre l'alta societat de Barcelona.

Conferència Club és el nom de la societat cultural tan acreditada que patrocina Isabel Llorach. I és incalculable la quantitat d'energies i de diplomàcia que la dama pròcer ha posat al servei d'aquest institut de beutat cultural.

Una anècdota acabarà de donar-ne una idea:

Conversant entre un grup d'amistats, va dir (parlant castellà, potsèr perquè hi havia algun familiar de cert personatge de la Lliga, el qual, com tots ells, parla a casa seva una llei de paròdia de la parla de Cervantes):

—Ahora estudiamos la constitución de un Conferencia Club en Madrid, y haremos combinaciones, sabéis, con los conferenciantes, y así los sabios nos saldrán a mitad de precio.

Utrillo, accionista

Miquel Utrillo, acompanyat del seu nen, tingué necessitat un dia d'anar a missa. A l'hora de cobrar la cadira, el sagristà, sia per descuit o per consideracions a la família Utrillo, passà de llarg. Un senyor que va quedar parat que aquell personatge i el seu nen entrassin a la casa del Senyor, acostant una mica la cadira, va tocar lleugerament el braç del nen i li digué:

—Que no pagueu la cadira, vosaltres?

El pare Utrillo, que ho sentí, es va girar i digué:

—Que encara no us heu adonat, bon home, que sóc accionista?

Un càstig horrorós

Què fa el senyor Paul M. Turull? Aquesta pregunta potsèr no se la feia ningú, però era possible de fer, perquè el senyor Turull, després d'haver publicat llibres i una revista internacionalista que es titulava *Messidor*, no donava senyals de vida.

Però un dia d'aquests el va trobar un conegut seu i, naturalment, li va preguntar què feia, per què no publicava.

—Tinc castigat el meu públic—va fer l'esmentat tractadista polític.

Tenen la paraula, per demanar pietat, els castigats, si és que n'hi ha.

La bomba del Liceu

Un popular diari parisenc, *L'Intransigent*, publicava dissabte passat un interviu amb Paul Lhérie. Potsèr algun acèrrim liceista recordarà aquest nom? Aquest senyor, que ara té 87 anys, creà en 1875 el paper de don José de l'òpera *Carmen*, i cantava al Liceu la nit de la cèlebre bomba.

Però més val que deixem explicar el redactor que recollí les paraules de Paul Lhérie:

«Viui a Montmartre. És jovial, fa cultura física, gimnàsia respiratòria i viu amb els records innombrables de la seva magnífica carrera: records gloriosos, records alegres, i també records tràgics com el d'una representació del Liceu de Barcelona, ara fa quaranta anys, en el curs de la qual tres anarquistes tiraren bombes que mataren quaranta dos espectadors: Lhérie saltà de l'escenari a la sala, ajudà a aixecar els ferits, collí una bomba que no havia esclatat i la dugué a un bomber dels passadissos, que la negà en una galleda d'aigua...»

Diuen que la distància empetteix les coses. Però es veu que per Paul Lhérie les agrandeix; amb tants anys, no sols dobla el nombre de víctimes, sinó que s'exagera les pròpies proeses. I no parlem ja dels bombers, destacats al seu lloc, amb una galleda plena a punt...

Els artistes "artistes"

L'endemà de la inauguració del monument a Soler i Rovirosa—feia un bon sol—l'escultor Frederic Marés, autor de la bella figura femenina que el remata, anà a sentir les crítiques del poble, que és el que, en definitiva, decideix de l'èxit.

Davant mateix del monument hi havia un senyor que badava, i Marés es posà també a badar. Naturalment, quan es bada amb finalitats crítiques i no es té un diari on abocar les impressions, cal enginyar-se perquè la crítica no es perdi, i aquell senyor, trobant un altre badoc, comentà:

—Quina gent, aquests artistes! Agra-daria de conèixer el que ha fet aquesta escultura; ha d'ósser un home extraordinari.

—Vol dir?

—Vostè dirà; ja només de veure'ls se'ls coneix que tenen l'art a dintre.

—Vagi a saber; potsèr és com tothom.

—Desenganyis't; el que ha fet això, no és pas un home com nosaltres. Potsèr és una mica tocat i tot...

Un tal Soler

Alexandre Cardunets anà també a veure el monument a Soler i Rovirosa l'endemà de la inauguració. Un obrer recollia els restes dels rams dipositats la vigília.

—Que em sabreu dir—li preguntà Cardunets—, a qui està dedicat aquest monument?

—Sembla que a un tal Soler...

Les tarifes ferroviàries

L'altre dia, al baixador del Passeig de Gràcia, un pagès pregunta a un senyor:

—Dispensi, sap quant val una tercera per Martorell?

—No, no ho sé; però estigui tranquil, no n'hi faran pagar ni un cèntim més.

L'amíc que ens ho ha reportat, i que assegura haver-ho sentit, no coneix En Francesc Pujols. Però pel lloc de l'escena, una associació d'idees fàcil i el to de la resposta, si la frase no és d'En Pujols, la posteritat la hi atribuirà.

Els exagerats

Vàrem trobar un ciutadà tot empimpat davant la casa número 78 del Passeig de Gràcia.

—Sempre m'havia pensat—deia—que els picaportes eren per trucar. Fixi's en aquests —afegia senyalant els de la dita casa, posats a una gran altura.

—Ho devien fer perquè la quixalla no hi arribi—respongué un dels que troben explicació a tot.

—La quixalla? Però si no hi arriben ni els homes grans. Em pensó que ni l'Alexandre Plana podria trucar-hi...

Repòrters a Lourdes

Era en ocasió d'una pelegrinació a Lourdes, *A la Publicitat* tenien de redactor de Religioses un minyó de la primera volada que no es deixava perdre espectacle, àpat ni viatge, mentre hi pogués anar de franc. Anava àdhuc a aquells llocs i venimuts que de tant en tant es donen per les barrades, les invitacions dels quals no hi ha cap diari que aprofiti. I va venir que, com que s'organitzava una pelegrinació a Lourdes, el xicot s'espavilà per anar-hi.

Tot just arribat, trameté el primer telegrama, sensacional:

«Llegado sin novedad. Enfermos todos bien. Milagro inminente.—Basas.»

El bon cicerone

Un redactor nostre, junt amb un seu amic, es dedicava a seguir l'edifici de l'Ajuntament. Desitjosos tots dos de veure les grosses machines d'En Sert, dedicades a l'expedició dels Almogàvers, demanaren a un ordenança permís per entrar a la sala on estan penjades. No sols els concedí el permís, sinó que els acompanyà.

—No saben ustedes esta historia?—els va dir.

I davant de la negativa dels visitants començà a explicar-los-la. De sobte s'atura, vacilla.

—No sé cómo decirlo...—diu davant d'unes figures nues que semblen gemegar en el fons d'un abisme.

Els visitants es creuen davant d'una història no apta para señoritas i l'encoratgen: —Diga, diga sin reparos.

—¿Son ustedes italianos?—demana l'ordenança.

—No, pero sabemos algo de italiano —diuen els visitants, no endevinant on anava a parar.

—Bueno, eso no importa, pero como no me gusta molestar los sentimientos patrióticos de nadie, quiero saber antes con quien hablo. Pues sepan ustedes que todos estos grandes criminales son italianos.

Els nostres amics no van pas poder saber exactament de què es tractava, però pogueren comprovar l'excel·lent cortesia de l'esmentat funcionari.

Aquest mateix funcionari digué, encarant-se davant d'una altra tela d'En Sert:

—Aquí se ve este rey que les dice a sus soldados que vayan a visitar el Museo de Filadelfia.

En temps dels almogàvers, Filadèlfia devia fer el seu fàstic, ei, la Filadèlfia de Grècia; ara l'altra, la del museu, encara no estava inventada.

Els "castells" al Camp i al Penedès

Perquè estigui content

Amb referència al descobriment que fem de la veritable identitat d'una fotografia publicada a *Imatges*, rebem de l'interessat la següent carta, que transcrivim escrupolosament:

«Barcelona, 27 octubre 1930. — Sr. Director del semanario MIRADOR. — Presente. Muy Sr. mio: Me ha llamado la atención que en semanario de su dirección MIRADOR, del día 24 del corriente, aparezca la crítica, haciendo referencia de la fotografía que en la página central de *Imatges* se publicó la semana pasada. He de hacerle una observación, que son muchas las coincidencias, y para este su servidor la indignación y protesta, parte de la aparición y publicidad de dicha fotografía, y no como manifiesta tal artículo, por lo tanto no cabe en manera alguna el proceder del mismo, quizá buscado por quien, estoy procediendo en ventilar la cuestión que me ha perjudicado, sin autorización de ninguna especie de la referente fotografía en *Imatges*, y por tanto ruegole tenga cabida la presente, en su semanario, mi protesta y no la conveniencia del autor que fuere.

«Anticipándole gracias mil soy de V. atto. s. s. — Alfredo Foglietti. — Rocafort, número 177, 4.º, 3.º»

Queda complagut—suposem—el nostre comunicant.

Efecte moral, només

El senyor Josep Buxadé, directiu de la Biblioteca Arús, prenent peu d'una nota publicada en aquesta secció, ens ha escrit explicant-nos que aquest estiu alguns lectors s'havien presentat a l'esmentada biblioteca sense americana ni camisa, simplement en cos de samarreta, i per això els castellers sobre la indumentària dels lectors.

A més a més, xicots que hi anaven a llegir Verne i Salgari, no sols han destroçat gairebé tota la col·lecció d'obres d'aquests autors, arrancant-ne làmines i estripant-ne planes, sinó que les han embrutades amb gargots i paraulotes de carrer, i que, per posar-hi remei, penjà el cartelllet amenaçant-los amb avisar els seus pares i la guàrdia civil, però únicament per fer una mica de por i res més.

Nosaltres trobàvem l'advertiment digne d'una antologia dels papus, i el nostre comunicant ens deu donar implícitament la raó, perquè els papus només serveixen per fer por a les criatures, com el seu avís redactat amb tan bons fins.

Castanyes, propietari

Valentí Castany, entre altres coses il·lustre estudiant de Sardanyola, veient la insistència amb què determinada urbanització tractava de fer-li comprar un terreny a condició d'edificar-hi una torreta, va acabar—de facilitats per part de la urbanització no en mancaven—per decidir-se.

Vingué l'arquitecte-decorador i amb ell un seguit de petits conflictes amb els quals En Castany sembla que no comptava.

—Vostè estirarà la *chaise-longue* i immediatament li sortirà un llit per dues persones. Apretant un botó...

En Castany, davant de l'excessiva fantasia de l'arquitecte-decorador, girà el cap i digué a la seva muller que escoltava pseudo-entusiasmada:

—Farà bonic per ensenyar-ho als coneguts tot això, no trobes?

I seguidament:

—Ara que caldrà que ens en faci una altra, senyor arquitecte, per quan hi vulguem viure.

Era un altre Aixelà

L'ambèdota que explicàvem la setmana passada d'un quadre de Fortuny i el senyor Aixelà és rigorosament certa. Però aquest darrer no és el senyor Aixelà de la casa de transports, encara que el protagonista també es digui Aixelà, i aquesta és la causa de la confusió.

Heus ací un número fort de festa major: els «Xiquets de Valls». Aneu al Penedès o bé al Camp de Tarragona. No hi ha poble que s'estimi una mica que en el programa de la seva festa major no anunci amb grans titulars aquest exercici de bastir «castells» i «pilons» davant de la multitud congregada a la plaça pública.

Actualment, Valls, Vilafranca, Tarragona i Vendrell són els quatre focus principals de l'afició castellera. A la primera i a les dues darreres d'aquestes poblacions existeixen colles de castellers professionals. A Vilafranca només hi ha aficionats a aquest singular esport. No obstant, Vilafranca i Valls mantenen relacions d'una admirable cordialitat i s'ajuden mútuament, formant així una mena de nucli casteller en pugna amb un altre grup format pels vendrellencs i els taragonins.

L'esperit de colla

L'esperit de colla és el que realment dona vida als castells. El renaixement actual després d'un grapat d'anys de decadència ho acaba de demostrar. A Valls fins ara hi ha hagut un centre en el qual s'han aplegat tots els castellers de la ciutat. És la taverna del «Bóta». La prudència del cap de colla de la «vella», ara que l'esperit de colla s'ha abrandat tot de sobte, ha fet que els castellers d'aquesta se n'hagin anat al «Bar Modern».

Allí poguérem conversar amb el Ramon del Rabassó, el casteller de més prestigi del Camp de Tarragona.

«Es un home de regular alçada, eixut i desdentat, té una cinquantena d'anys i és home de molt poques paraules. No sap de lletra, però compta de memòria amb més rapidesa que una màquina calculadora. Només recorda coses generals i no és possible arrencar-li cap anèdota. No hi dona importància i té por que se'n riguin.

En fer-li preguntes referents als castells, ens remet a la lectura d'un llibre. Veig que difícilment se'n treurà gran cosa. Mirem de fer-lo parlar:

—Com és que heveu deixat la taverna del «Bóta»?

—Perquè allí havien d'estar junts els de la colla de l'Escolà i els nostres i algun dia s'haurien barallat.

Una breu indicació del cap de colla els féu canviar de centre de reunió.

—L'Escolà—prosseguí el Rabassó—, és un gran casteller i un bon home, però és un cap de colla defectuós. Es deixa trepitjar per tots, i sense autoritat no farà res de bo. Jo li faria qualsevol favor. A Vilafranca me li hauria ofert, si no haguessin estat els altres. Potser hauria evitat de fer la «llençada» que varen fer. I nosaltres hauríem provat de donar alguna sorpresa.

«Menar castellers vol autoritat i fer-los disciplina. Cal que cregui tothom, del més petit al més gran, perquè si la quitxalla no tenen confiança en els de sota no puguen amb prou delit i per ells moltes torres no arriben a bon terme.

Cal un esforç considerable per fer parlar Ramon Tondo, conegut pel Rabassó. És veu que és un home que només parla quan para a terços o bé amb una espardeya a la mà per a esparvillar els «enxanetes» i «aixecadors».

Més explícit resulta el jaio «Ganxo», oncle del cap de colla.

Té setanta sis anys i l'esquena corbada. Per la festa major d'enguany a Vilafranca i a Valls, encara va formar a segons en el «quatre de set» amb el pilar al mig, castell que feia vint-i-dos anys que no s'havia aixecat.

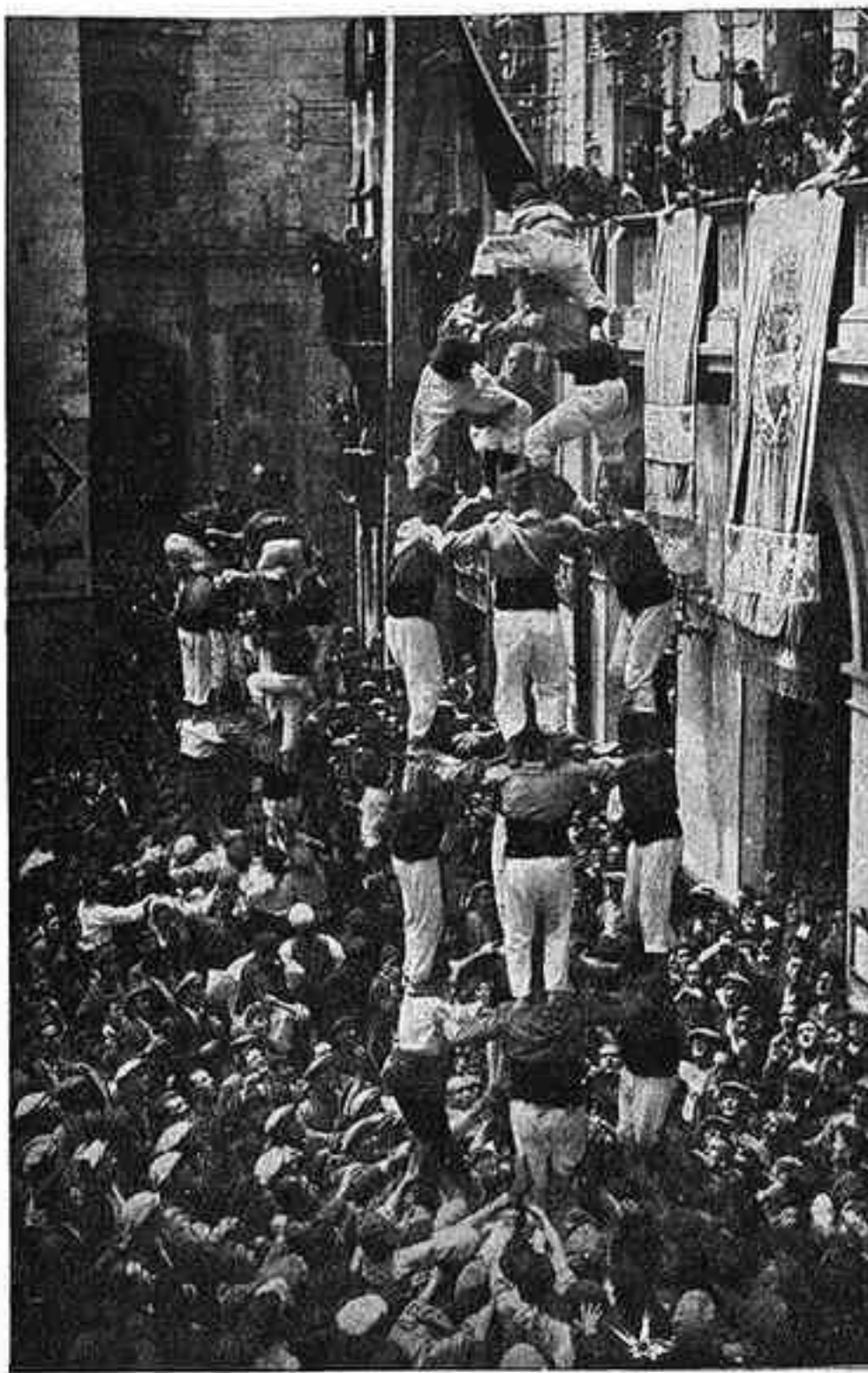
En la seva joventut el vell «Ganxo» va ésser protagonista d'una gesta castellera sentimental que més tard féu escriure a un literat local el sàinet *El tres de nou*. Era de la colla nova, la de l'Escolà. La del Rabassó sempre ha estat la vella. Va ena-

morar-se de la germana del conegut Isidre del Rabassó, pare d'En Ramon, que va merèixer una glossa de Xènius, i li varen posar dues condicions per a concedir-li la noia que ara és la jaia Rabassona: abandonar la colla nova tot incorporant-se a la vella, i fer el «quatre de vuit». Tot ho va complir.

Vell com és, espera poder tornar a fer aviat aquest castell. Li sembla que reviurà els seus temps heroics de fadrí.

La popularitat dels castells

Basta mirar una fotografia per observar com el públic aprecia la labor dels caste-

Les colles «vella» i «nova» de Valls en competència davant de l'Ajuntament de Valls

llers. I els vells encara retreuen a la gent d'avui la manca d'entusiasme.

Lluís Via al Penedès i Josep Aladern al Camp de Tarragona, han escrit moltes pàgines de les passades èpoques castelleres. L'entusiasme popular hi vessa. El vell «Ganxo» ens parla d'aquell temps amb una emoció impossible de dissimular. Però també es mostra satisfet de l'afició actual. És que malgrat de l'antiga esplendor, la seva època fou més aviat de decadència i l'actual és renaixent. A penes recorda la data que es va fer el darrer castell de nou. Va ésser l'any que per primera vegada el tren arribà a Valls, el 1882. Una efemèride en suggereix una altra.

Com altres esports, el casteller vol el caïu que li dona l'entusiasme del poble. Es pot ben dir que aquest fa de suport moral als castells.

No és estrany, perquè els castells daten de temps gairebé immemorial i no se sap ben bé si és que el poble els establí o si se'ls va assimilar. A l'època més llunyan a la qual ha pogut arribar l'estilet que esgratina el folk-lore, sembla que unes colles d'homes amb la denominació de «valencians» feien torres humanes per les ciutats i viles del Camp de Tarragona. També han estat coneguts amb el nom de «titans». En temps dels gremis, cada un tenia la seva colla de castellers aficionats, composta de treballadors d'un mateix ofici. Més tard, alguns castellers, potser els millors que existien, es professionalitzaren i establiren una colla. I en temps de gran abundància de bons castellers la colla es dividí. L'Escolà, que era el millor casteller del grup, va fer colla a part. No cal dir que també es dividiren les simpaties del públic i l'element passiu jugà en la rivalitat el seu paperet, no pas secundari.

El passat segle hi havia a Valls la colla dels carlins i la dels liberals, però no podríem assegurar si els castells donaven caïu a la política o si aquesta animava els castells.

De la popularitat dels castellers se'n féu ressò Josep Anselm Clavé, component *Els Xiquets de Valls*. D'aquesta feta que tots els castellers són anomenats així. A Valls mateix hi ha persones que no s'han estat de manifestar llur repugnància envers aquesta denominació. Però quan Clavé els va anomenar així és molt probable que no haguessin fet altra cosa que traduir la veu popular. Tant és així que actualment al Vendrell no diuen «els nois del Vendrell faran castells», sinó «els castellers vendrellencs faran Xiquets de Valls».

Un dels records que enteneix a Ramon del Rabassó és haver pujat al castell mentre a la plaça els cors de Clavé interpretaven amb llurs cants tot el moviment dels homes que grimpen sobre els altres homes fins a formar el típic obelisc humà.

Menes de castells

Els homes que fan castells no tenen, pròpiament, cap preparació atlètica. Són homes que es guanyen la vida al camp, o bé en treballs de bastaix pels magatzems. Però necessiten una preparació castellera. No fa gaire veírem fracassar en el «dos de sis» al camàlic més forçut de Valls. Un home que es carregà un sac de cent quilos, sense banyes, hagué d'ésser substituït pel vell Ganxo del qual hem parlat abans, que té setanta sis anys i l'esquena corbada.

En els entrenaments, si el cap de colla sap on té la mà dreta, observa les facultats de cada casteller en relació amb la seva estatura. Així quan puguen al castell cada un

ja sap el lloc que ha d'ocupar. De la mateixa manera que hi ha en futbol mitjos i davanters formidables, en els Xiquets de Valls hi ha excel·lents «segons» i formidables «tercers». El lloc, però, l'ocupen en determinades torres. De vegades cal que siguin bons per ocupar llocs distintes. Així, per exemple, hi ha bons pilaners. Aquests us faran el pilar de sis i us aguantaran el pilar de cinc a l'hora que l'Ajuntament surt de l'ofici, acompanyant els regidors des de l'església fins a la casa de la ciutat.

Per les festes desenes de la Candelera un pilar segueix tot el tomb de la processó, rellevant-se diverses vegades. La processó dura prop de tres hores. Conten els vells que antigament era costum a Tarragona de fer pujar els pilans pel rengle d'escaleres del davant de la Catedral. Qui hagi estat a la històrica ciutat comprendrà que es tracta d'una veritable proesa.

Si el pilar dona la sensació d'una agulla que es va aprimant a mesura que puja, ofereix també una impressió semblant el «dos de sis», que, com comprendrà el lector per la denominació, és un castell de sis homes d'alçada per dos a cada replà que s'aguanten pels braços.

Dels castells de tres i de quatre homes a cada pis, el més alt que es fa actualment és el de set pisos. Feia molts anys que no s'havia realitzat, i els Xiquets de Valls el feren enguany per la festa major de Vilafranca. Posteriorment, tal vegada per no ésser menys, els taragonins i els vendrellencs aconseguiren també realitzar el castell de set.

Ara resta per als castellers del Camp i del Penedès un objectiu immediat: el castell de vuit. És l'obsessió de Ramon del Rabassó. El darrer que va fer-se fou a primers de l'actual centúria. Aquest castell ha d'ésser d'un efecte imponent.

No cal dir, per tant, l'efecte que ha de produir la màxima proesa castellera que la veu popular ha fet arribar als nostres dies, el «tres de nou». Aquesta enorme torre humana necessita «crosses» per a sostenir-se. Fan de crossa en els castells ordinaris les persones que amb la mà apuntalen les cames dels segons, però al castell de nou cal un segon pis extern que apuntali els tercers.

La música

Un castell sense música perdria el cinquanta per cent del seu encís. Faria l'efecte d'una pel·lícula muda sense acompanyament encara que sigui d'una mala caixa de música.

L'instrument típic dels castells és la gralla i el tabal. Aquest marca el redoble; la gralla diríeu que empeny els castellers, que els anima a pujar i li comunica lleugeresa. És una tornada senzilla i viva que consta de tres temps: el que marca la pujada, un seguit de melodies que esclaviten els nervis i són una transcripció sonora de l'esforç dels grimpadors. Un cop fet el castell les notes de la gralla han pujat també i surten amb una rapidesa impressionant com una volada d'abelles inquietes; i finalment, al toc de baixada, les notes, més greus, llisquen com els castellers que es desprenen i es deixen anar per l'esquena de llurs companys.

Heus ací una nota optimista i joiosa que complementa l'interès d'un exercici tan greu com bastir aquesta mena de campanars d'homes. Aquestes gralles els acompanyen pels carrers escampant tota aqueixa alegria.

Punt final

Els castells estan avui en plena renaixença. L'una colla estimula l'altra, i les ciutats castelleres també s'estimulen mútuament i s'ajuden. Hom ha dit que els homes d'altres èpoques eren més forts i arditos que els d'avui, i així ha ferit l'amor propi dels castellers, que estan disposats a demostrar que són capaços de fer tot allò que hagin pogut fer els seus pares i els seus avis.

L'afany de superació és una font d'energies. L'entusiasme popular una força. Els castells són un esport de la terra que hem de procurar conservar amb tot el color que els caracteritza. Per això no volem acabar aquestes notes sense fer constar la nostra disconformitat respecte a l'actual indumentària dels Xiquets de Valls. Ni la camisa vermella ni els calçotets blancs són peces de vestir pròpies d'ells.

Cal que per ésser el que foren els seus avantpassats deixin la preocupació del vestit que els treu tot el caràcter. Al capdavant la indumentària que ara porten com un uniforme no és res de típic, sinó el producte carrinclí del mal gust d'un alcalde de la passada dictadura que els féu uniformar per a presentar-los al Poble Espanyol de l'Exposició de Montjuïc.

Ara tot allò ja ha passat i cal que tornin a l'ús de la lleure indumentària. Com que fer castells no és fer comèdia, és necessari que vesteixin els calçotets i les camises de percala o de pisana a gust de les dones dels castellers, que elles hi entenen més en aquestes coses que no pas un alcalde de la dictadura.

PERE MIALET

L'APERITIU

Lletres d'amor.— De vegades, quan passo per la Virreina i guaito aquelles gúbies fetes de melindros anacròics, de llàgrimes i de pega grega, que se'n diuen les barraques dels escrits o memorialistes, sento que la sang se'm torna de color violeta i el cor em comença a tremolar com les ales d'un canari. I és que fatalment penso en aquests tendres vellets que es guanyen els rosegons escrivint lletres paradisiàques i lletres tràgiques. M'imagino el memorialista que posseeix cinquanta quatre receptes i mitja per escriure cartes d'amor. D'aquests sants homes n'hi ha que, a la semblança d'algun metge i d'alguna llevadora de poca consciència, tenen secrets epistolars que provoquen l'adulteri, la fugida de la casa paterna i totes les horribles desgràcies que es crieu entre el paper segellat i els tinters carregats de misèria dels jutjats i les escrivanes. Aquests respectables literats són la part picant i negra de l'ofici; en general, el memorialista només sol tractar el tema de l'amor sà i idíl·lic, que és el d'aquell poema de Campoamor que comença dient: «Escribime una carta, señor cura...» Jo recordo que quan anava al col·legi dels Jesuïtes llegia aquest poema d'amagat, amb una complença morbosa, com si rosegues materialment la cua autèntica del diable.

Respecte les lletres d'amor que escriuen els venerables i ancians memorialistes, jo m'imagino l'escena de la xicoteta guarnida de forques de ceba i de colomins assassins, que s'acosta amb el cor fet una bresca tèbia i amb les galtes tenyides de provocació, al casquet asexual del memorialista, i li explica que té un xicot així i així, que li agrada l'estil oriental i les combinacions acaramelhades, que té un ull volcànic i una intransigència medular, que gasta dos llavis com dues sangoneres i que és fidel i desenfrenat com un gos. Jo m'imagino el pobre vell, despenjant entre l'impecable caligrafia aquell tobogan de les il·lusions encartonades, i tota aquella ànima criminal que hi ha dintre del turró d'Agramunt i del vol de les orenetes.

I m'imagino la manera mecànica, sense una gota d'oli, que serveix per dictar l'explosiu, i el plor gens depravat de la pobre noia, quan el memorialista li canta el seu poema com si li cantés el trisagi.

Tothom en aquest món ha escrit lletres d'amor; és un moment perillós i delicat de la vida, però convertir en l'ofici per guanyar el pa la invenció d'aquestes filigranes, és un fet emocionant, d'un aplom que esgarria el més hàbil polític.

Jo recordo que sempre que he tingut d'escriure cartes d'aquestes, per compte propi, he patit com un gat sota una aixeta d'aigua freda. I he patit perquè una mena de pudor natural m'ha privat d'engegar totes les trompetes i els cornetins de la retòrica, perquè la meua ploma s'ha resistit a reproduir les frases dels grans melodrames, i per apretar els superlatius i les idees absolutes. La mica de correspondència amorosa que les circumstàncies m'han obligat a produir, no faria cap gran paper, ni podria servir de peça antològica entre les aries sentimentals que s'han cantat al món.

Recordo, però, una vegada que tota la meua fúria de memorialista romàntic va quedar satisfeta, i que el meu pudor natural no va sortir a fer-me la guitza. Aquest record fa que quan veig als memorialistes de la Virreina, no me'ls miro amb uns ulls d'inferioritat, ni amb una enveja sense remei. I és que una vegada em va venir a trobar un senyor d'una mitja edat, el qual em tenia una mitja confiança, i que el mateix no passava d'ésser un mig personatge i aquest bon home tot ple de rubor em va explicar el seu cas. S'havia enamorat d'una dona feta; per la descripció que me'n va donar, vaig comprendre que es tractava d'una dona àcida, sentimental i tornasolada, d'una dona en definitiva molt perillosa. I el sant baró em va demanar si jo em veuria amb cor d'escriure una carta perquè ell la pogués copiar, en la qual es digués d'una manera literària, però punyent, tot el que era un gran amor tancat dintre una samarreta de llana i passejant-se per un temperament bronquític. Jo, de moment, em vaig espavalar, però els ulls d'aquell home eren els ulls d'un sant.

Aquells ulls que tenen les persones que es dediquen a curar leprosos i que es deixen mastegar els ronyons per uns salvatges despullats i incomprendius. La mirada del meu mig amic em va guanyar el cor, i li vaig escriure la carta, i em penso que la vaig escriure tal com ell volia. Totes les coses que es diuen en les millors comèdies d'enamorats, tot allò que frega els nervis com el paper de vidre, totes les figures monstruoses, llampants i espectaculars com els gegants de la processó de Corpus, sortien de la meua ploma, esmolades com un coet, i jo no me'n donava gens de vergonya.

Quan vaig acabar la lletra d'amor, la vaig llegir al mig personatge, i aleshores aquell home inconsistent i vulgar com una coqueta, va deixar anar dues llàgrimes que jo no podré oblidar mai. Ara conto aquesta anèdota perquè l'interessat ja és mort, i encara és l'hora que jo no he esbrinat si el meu acte de memorialista sentimental em té de sumar punts per la meua entrada al cel o per la meua entrada a l'infern.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

ESPECIALITAT EN LA MIDA

Jaume I, 11 Telèf. 11655

Feu fer els vostres gravats en la

UNIÓ DE FOTOGRAVADORS

CORTS, 481 : Telèfon 33421

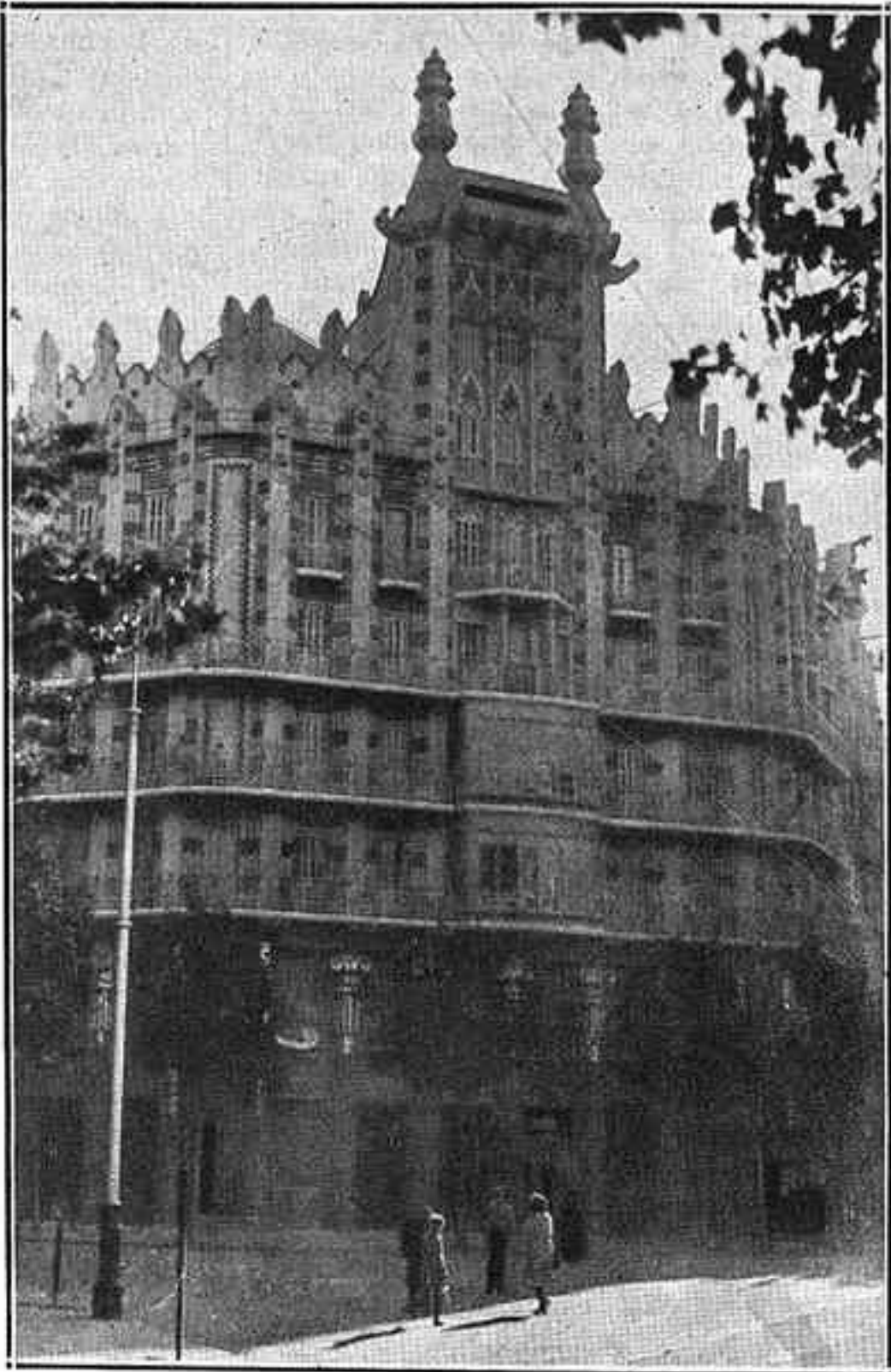
HORRORS ARQUITECTONICS

Muntaner, 54

Feia anys que no s'havia produït a Barcelona un escàndol arquitectònic de tanta magnitud com el que ha sorgit al carrer de Muntaner, 54, cantonada al Consell de Cent. El badoc barceloní ha seguit amb el mateix interès que si assistís a la representació d'una farsa totes les fases de la construcció d'un edifici d'estil tan recreatiu. Dintre la plataforma d'un tramvia vaig presenciar un dia un remolc de passatgers que tots volien treure el cap per contemplar aquest avortament de l'art de la construcció. Molta gent que no viu en aquell barri ha volgut contemplar la casa. A la nostra redacció han arribat múltiples avisos i ecos invitants a parlar d'aquesta casa. Volem ajornar el nostre comentari fins que els arbres s'haguessin despulpat, circumstància que ens hauria permès d'oferir fotografies de detall de la part baixa de la façana, però segurament qualsevol altre periòdic ens hauria pres el tema.

La facècia és grossa, l'escàndol artístic és inenarrable, però, afortunadament, l'estat de discreció a què ha arribat l'arquitectura a Barcelona ens estalvia d'indignar-nos, perquè no hi ha pas cap mena de probabilitat que aquest estil, molt més absurd que el modernisme d'ara fa vint-i-cinc o trenta anys, pugui tenir imitadors. Per altra part, aquest grau de discreció a què hem arribat, i el fet que molts propietaris hagin rascat el crostisser de modernisme que envilia tant coses de Barcelona, han estat dos factors que han normalitzat molt l'aspecte de la ciutat fins a tal punt, que ja sembla que ens puguem permetre d'exhibir en els nostres carrers algun número arquitectònic decididament ridícul.

com el senyor Esteve, en el seu desig vehement de protegir les arts, ha arribat al grau de despendre respectables quantitats en la decoració inútil d'una façana? El període del modernisme, una de les grans èpoques en què el senyor Esteve va sentir més furor constructiu, ens guardarà de mentir. En el cas d'aquesta casa del número 54 del carrer de Muntaner, la fantasia estilística dels senyors Gordillo i Guardiola bé deu representar almenys el cost d'un pis.

Es impossible intentar descriure aquesta casa. Estructuralment és un edifici que no presenta cap novetat. El que és indescriptible és l'element estilístic i la decoració. La sostenen unes columnes que semblen egípcies i acaben amb unes volutes jòniques i amb uns volants completament indescriptibles. La torre té unes finestres d'un gòtic flamíger, uns cossos sortints que semblen gèrgoles i que no ho són, també indescriptibles. Entre els elements decoratius hi ha unes palmets gregues estrafetes i motius d'entaulaments clàssics. La casa és d'un blanc gris, decorada amb vermell, alguns tocs de groc, i les columnes, en la seva meitat superior, són platejades, d'un plata tirant a llauana, color que dona una qualitat adequada als capitells.

Honor, doncs, al propietari que tan magnànimament ha permès als artistes senyors Gordillo i Guardiola donar camp lliure a la seva imaginació fabulosa! Ell és de tan bona fe com els dos arquitectes, i els dos arquitectes són de tan bona fe com l'amo.

Aquests tres senyors, en el museu d'horroros que es pot veure pels carrers de Barcelona s'apunten un rècord. La fama que ens va donar Clemenceau en dir que enlloc havia vist tantes barbaritats arquitectòniques com a Barcelona, obliga uns amics nostres, quan ens visiten arquitectes de fama internacional com Le Corbusier, a destinar una excursió a la visita del museu d'horroros que hi ha escampat per la ciutat. Es pot assegurar, doncs, que la casa del carrer de Muntaner, 54, que per mèrits propis indiscutibles ha passat a ésser una de les primeres peces del museu de barbaritats arquitectòniques, serà molt visitada i figurarà en el primer rengle de la guia del turista que va a la recerca de coses úniques al món.

Si els arquitectes i el propietari es poguessin sentir, a causa d'aquest reclau, una mica molestats en la seva modestia, els aconsellaríem que repetessin allò tan vell i tan fals que tant ha aconsolat al senyor Esteve: «Contra gustos no hi ha disputes.» També podríem repetir aquella frase de l'arquitecte del barri gòtic: «Es arquitecte aquest periodista?» Evidentment, no sóc arquitecte, i per consegüent no hi entenc res, i per consegüent tampoc no hi entenia res Georges Clemenceau i tampoc no hi entenia res Goethe quan s'escandalitzava que en un país com Sicília, tan ben dotat per l'art i la Natura, pogués haver-hi un home de tan mal gust com el príncep de Palagònia.

MANUEL BRUNET

Mirant a fora

"Forces"

Mme. Hanau acaba de fundar un altre diari financer, Forces, dedicat, segons la fundadora, a la defensa i salvaguarda de l'estat francès.

—Mal títol, molt mal títol—deia un periodista francès a un admirador de la cèlebre dona d'afers—. Ni vos ni Mme. Hanau deuen haver consultat mai el petit Larousse.

—Per què?

—Ara us ho diré—digué el periodista, i buscà el cèlebre diccionari, l'obrí a la pàgina 421 i llegí:

«FORCES, nom femení plural (llati, forces), tisores grans per esquilgar bens.»

El príncep de Gal·les bis

En un hospital de Londres acaba de morir un tal Bill Humbert, fill d'un honorable comerciant. La semblança d'aquest xicot amb el príncep de Gal·les l'havia fet anar per mal camí. Exploitant-la, havia comprat per les botigues i sopat pels restaurants de luxe, sense pagar mai. Tenia crèdit, és clar.

Quan l'autèntic príncep de Gal·les va saber les fetes del seu semblant, va dir:

—Tenir un sòsias no em fóra desagradable, si fos honrat. Ens podríem partir la feina.

Pel que fa a Bill Humbert, se li presta aquesta frase, pronunciada poc abans de morir:

—M'hauria agradat haver tingut temps d'escriure les meves Memòries. Fent de príncep mal que només sigui una setmana, es poden recollir observacions molt interessants sobre la naturalesa humana, sense haver de recórrer, com el príncep de debò, Africa, Asia i Amèrica.

La reconciliació

François Coty, propietari del Figaro i de L'Ami du Peuple, ha estat el ugenerós donant del «?» amb què Costes i Bellonte han travessat l'Atlàntic.

Ara, en ocasió de la tornada a França dels dos aviadors, Tardieu invità Coty a les cerimònies en honor dels herois de la travessia.

—Què diran els diaris?—va dir algú.

—Els diaris diran el que jo voldré—declarà Tardieu.

Quan Laurent-Eynac va saber la decisió del president del Consell, posà el crit al cel:

—Però si els diaris de Coty em diuen assats cada vegada que hi ha un accident d'aviació!... Si em penso que són ells els que no em diuen mai ministre de l'Aire, sinó ministre de l'Aire!... I volen que...

—Justament per això: és el millor procediment de fer acabar aquesta campanya.

L'endemà Tardieu convocà els directores de diaris enemics de Coty i dels diaris d'aquest.

—En les vessenyes, no oblideu de citar Coty entre les personalitats.

Tots van rondinar una estona, però han acabat obeint la indicació del president.

Amb aquesta escena es pot veure potser un rumor que corre per París, segons el qual L'Ami du Peuple es vendrà a vint-i-cinc cèntims com els altres diaris, i es trobarà en tots els quioscos. El consorci dels grans diaris i el perfumista Coty, després d'una competència acarnissada, de processos i despeses quantioses, hauran fet les paus, doncs.

Opinions d'Einstein

Einstein ha estat diferents vegades presentat com a bolxevitzant, i a Rússia no li han estalviat els afalacs. Però sembla que aquests no li han fet massa efecte. En el número d'aquest mes de la revista neoyorquina The Forum, Einstein ha publicat un article, What I believe, en el qual diu:

«El meu ideal polític és la democràcia.

Cal respectar la personalitat individual de cada u, però sense fer un ídol de ningú. Estic persuadit que tot sistema autocràtic de violència és destinat a morir, perquè la violència porta fatalment un abaixament de la moral. La història prova que els tirans més famosos han tingut uns pocaverkonyes per successors. Vetaquí per què sempre he estat adversari apassionat dels règims com els que existeixen actualment a Rússia i a Itàlia.»

Avisos als lectors

A la biblioteca de Saint-Brieuc hi ha els següents, tan bons com aquell que reproduïm de la Biblioteca Arús:

«L'entrada a la biblioteca està prohibida a les persones en un estat de brutícia excessiva.

«Està prohibit dormir sobre les taules, menjar tot llegint llibres o revistes, fumar, entrar amb animals o bicicletes.

«Tota persona que farà soroll o farà malbé el material serà expulsada.

«L'entrada està igualment prohibida a tota persona afectada de malaltia contagiosa.»

Domadores

Encara que el fet hagi passat a Munic, ens el conta el Corriere della Sera. En aquella població bavaresa un circ féu anunciar als diaris que necessitava una domadora.

Dues centes trenta set dones respongueren a l'anunci.

Una mica pertot, sembla que cada dia és més difícil la qüestió del personal domèstic. Els periòdics humorístics, de l'estranger sobretot, no deixen passar número sense fer tema d'alguna caricatura la dificultat de trobar aquell personal. A Alemanya serà més fàcil trobar una domadora de lleons que una bona cambraera?

Fontbernat

Sastre

CUCURULLA, 2, 1.º

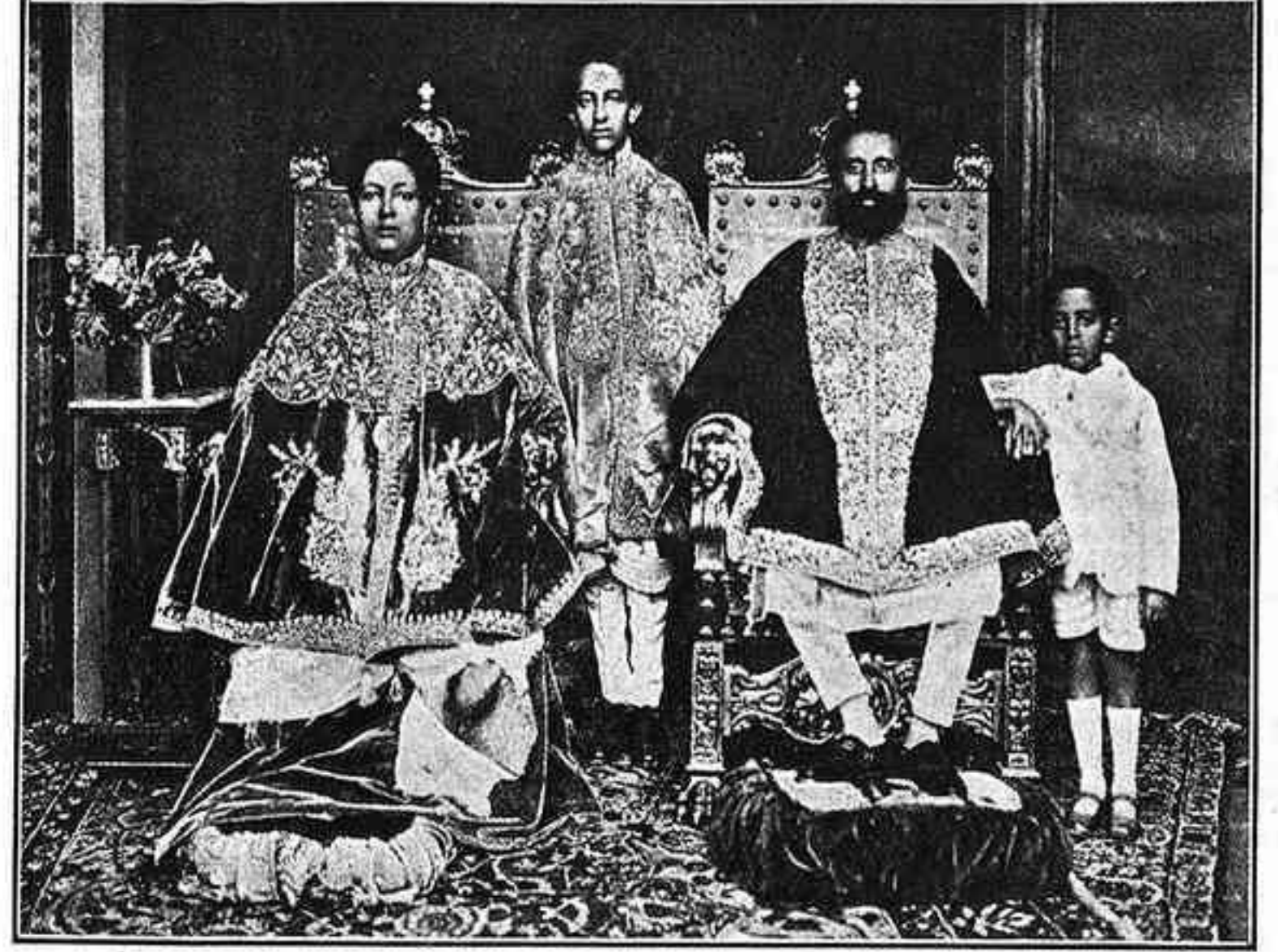
Els néts de Salomó

El dia 2 ha començat la setmana de festes de la coronació a Addis-Abeba del baró, encara que no fill de matrimoni legítim. Les ambicions de Taitu anaren per terra i el seu paper es reduí a cuidar, juntament amb Zaoditu, el Negus, que finí la seva agonia en 1913.

Lidj Jassu cometé dos grans errors. Tal vegada obeint la veu de la sang, féu al revés del seu pare, el qual sabent la força que el cristianisme té a Etiòpia, multiplicava els actes de devoció a fi que fos perdonat el seu origen mahometà: Lidj Jassu

1909 comprengué que no goriria i designà per successor Lidj Jassu, únic descendent baró, encara que no fill de matrimoni legítim. Les ambicions de Taitu anaren per terra i el seu paper es reduí a cuidar, juntament amb Zaoditu, el Negus, que finí la seva agonia en 1913.

Lidj Jassu cometé dos grans errors. Tal vegada obeint la veu de la sang, féu al revés del seu pare, el qual sabent la força que el cristianisme té a Etiòpia, multiplicava els actes de devoció a fi que fos perdonat el seu origen mahometà: Lidj Jassu

L'emperador d'Etiòpia, l'emperadriu i els fills

seu, ofès i humiliat durant els dies d'un regnat que a Lidj Jassu li deu semblar un somni.

Una tradició d'Abissínia que és creguda com article de fe per tots els etiòpics, fa remuntar l'origen de la dinastia que regia l'Imperi al viatge fet a Jerusalem per la Reina de Sabà, seduída per les contarelles que de la glòria i les riqueses de Salomó li feren uns mercaders israelites.

Del seu viatge a Jerusalem, la Sabeenna tornà amb la saviesa que les converses amb Salomó li havien comunicat, un fill anomenat Menelik I, tingut del rei en circumstàncies misterioses i un roser florit, que

protegí els musulmans i es féu sospitós de voler abandonar el cristianisme.

Simultàniament, escoltà els alemanys, que anaven a Etiòpia i els concedí molts avantatges que despertaren la gelosia dels altres europeus, en especial dels francesos, que sempre havien preponderat al país.

Esclatada la Gran Guerra, les gelosies dels europeus foren odís mortals i les intrigues s'enverinaren.

Al setembre de 1916, els dignataris reunits a Addis-Abeba, en ocasió de la festa de la Creu, que és la festivitat nacional, gairebé tots aliadofils, es revoltaren contra Lidj Jassu que es trobava a Harrar, el destronaren i proclamaren emperadriu Zaoditu i regent i successor de la Corona el ras Taffari.

Començada la guerra civil, Lidj Jassu fou vençut en el primer combat, Acudí el seu pare, el ras Micael, amb un exèrcit de 50.000 homes, en el qual abundaven els seus fidels Wollos, però perdé el combat de Demra-Brehan, prop d'Ankober i caigué presoner. Els aliats, pel seu domini del mar i del ferrocarril de Djibuti-Addis-Abeba, havien pogut trametre bones armes als seus amics comanats per Taffari.

Zaoditu, que ja havia llegit el seu discurs del tron davant dels dignataris a Addis-Abeba, mentre els exèrcits es preparaven, canjà al cantó d'Ankober, passà una revista en què prengueren part 100.000 victoriosos. El ras Micael desfilà davant de la tenda de la seva cunyada amb una cadena d'or al puny, conduït per un soldat, i, darrera d'ell, anava un dels seus generals amb una grossa pedra al coll en senyal de submissió.

Més tard, passà a la regió de Tigré, la qual, per haver exercit en altre temps la supremacia d'Etiòpia, estava descontenta de la preponderància d'Addis-Abeba i la seva regió. Tots els descendent del règim Zaoditu-Taffari es reuniren entorn de Lidj Jassu i el Tigré resultà un centre de conspiració i una possibilitat de separatisme, afavorits pel veïnatge de la colònia italiana Eritrea.

En 1921, es mogueren els interessos anglo-italians i alguns periòdics de Roma parlaren del legítim emperador i qualificaren d'usurpador el cada vegada més francòfil Taffari. Aquest es decidí a posar terme a la situació.

El governador del Tigré ajudava Lidj Jassu amb l'esperança d'esdevenir el rei independent de la regió, com en altre temps ocorria quan l'Imperi anava a mans febles, però Taffari el sabé convèncer i atemoritzar.

Així, quan l'exèrcit de Taffari s'atansava, li sortí al pas i li lliurà el pobre Negus sense cap condició.

Taffari confià l'empresonament de Lidj Jassu al ras Cassa, el qual el té tancat al seu guebí o castell.

No li valgué al dissortat emperador ésser nét de Menelik, ni germà de la Woizero Manen, la muller de Taffari, ara coronada com emperadriu.

En 1928 l'explorador francès Jean d'Esme visità Cassa al seu guebí, però no veié l'empresonat emperador. Els interessos i els odís són despietats a Orient i la Llei de Talion no és contemporitzada.

MIGUEL CAPDEVILA

Lidj Jassu

de vegades es confon amb el mateix fill, car el poble saludà el futur rei cridant al seu pas: «Salut, oh, rosa, la més bella de les flors!»

Així Menelik I fou el tron de la dinastia Salomó-Sabà que ha subsistit fins avui amb escat divers.

A darrers del segle XIX, Menelik II es declarà Negus Neghesti i es féu coronar a Entoto per l'Abuna Matteos, cap jeràrquic de l'Església etiòpica, dependent de l'arquebisbe copte d'Alexandria.

Pogué treure partit d'ésser el representant de la dinastia Salomó-Sabà i aconseguí regnar damunt de tota l'Etiòpia, sotmetent els rivals de l'interior i escarmentant els enemics de l'exterior.

L'èxit, que fou sempre una aurèola de l'estrella de Menelik, brillà singularment l'any 1896 a la batalla d'Adua, on el general italià Baratieri, amb un exèrcit ben municionat de 26.000 homes, sofí una derrota vergonyosa que consagrà la independència d'Abissínia i posà en guàrdia el colonisme anglès, quan els altres imperis africans sofrien la imposició de protectorats i vassallatges.

Menelik fundà al centre de l'Etiòpia la ciutat d'Addis-Abeba «la nova flor», i s'hi establí per a poder governar millor tot el país, el qual, sentint la força de la seva mà, estigué ben submís i ben disposat a seguir la direcció que el Negus li marcava.

En política exterior, es mallià dels anglesos, interessats a posar el peu al Nil Blau i al llac Tana, i no cal dir que estigué allunyat dels italians. Per contracop, s'avinqué de cor amb els francesos, ben orientats per Lagarde, governador de la Somàlia francesa i fundador de Djibuti.

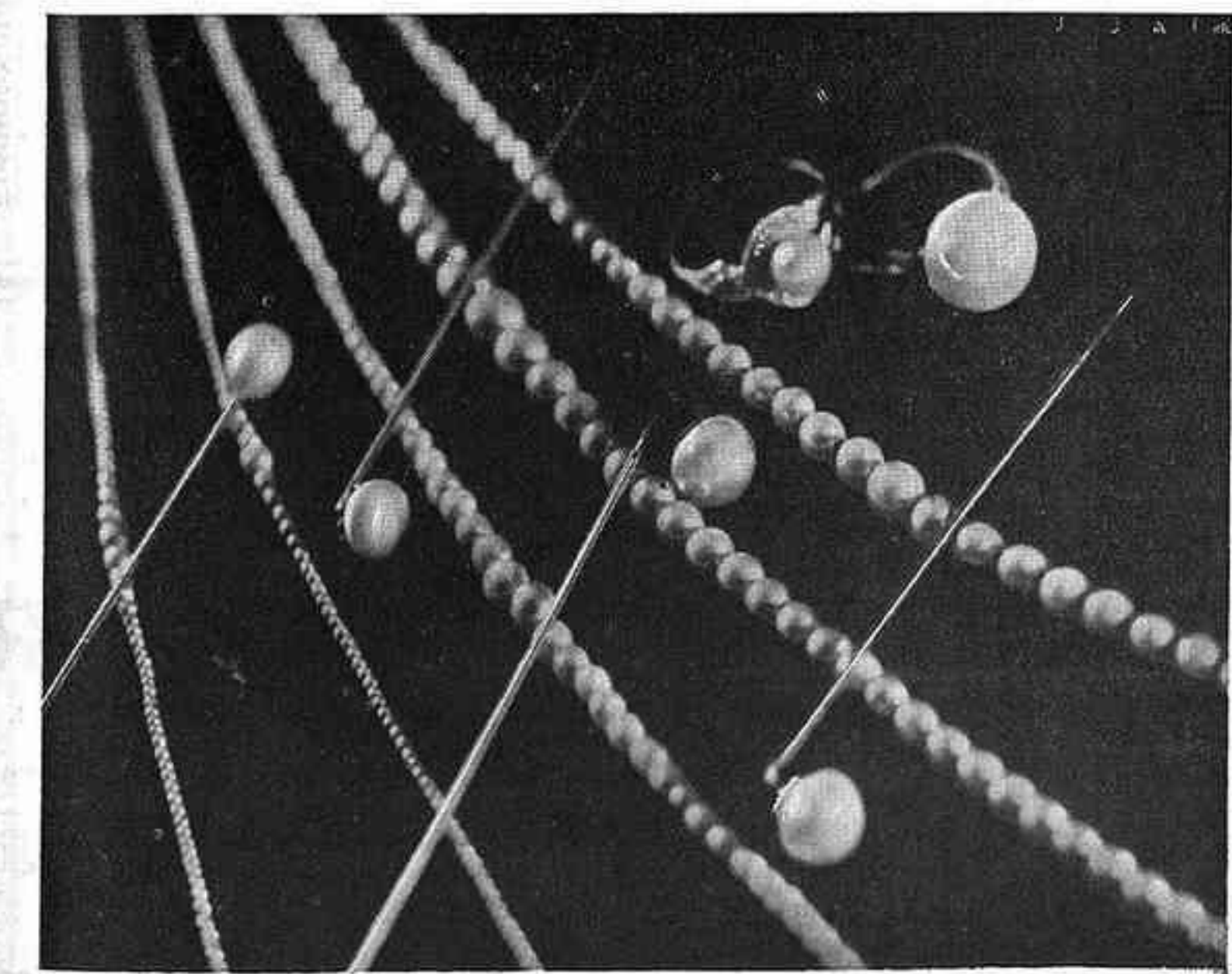
De jove, es casà amb la filla de l'emperador Befana, de la qual nasqué Zaoditu, l'emperadriu morta recentment.

Més tard, s'enamorà de Taitu, la qual li dominà el cor i la voluntat, malgrat no tenir fills, allunyant Zaoditu de la Cort i posant els seus parents als càrrecs més productius i de més confiança i fent casar, amb una hàbil maniobra, el seu nebot, el ras Gugs, amb Zaoditu, ja vídua.

L'amor de Menelik per Taitu, cristallitzat amb el temps en una admiració del talent i de la mà esquerra femenina que feren de l'emperadriu una mena de ministre universal, com esdevingué la marquesa de Pompadour en la seva tardor, no impedí que tingués d'una dona anomenada Wallo una filla, Sciosa-Arraghet, que es casà amb el ras Micael.

D'aquest matrimoni va néixer en 1895 Lidj Jassu, únic descendent baró del Negus. En 1907, Menelik caigué malalt i en

CATALANSI
adquiriu un
JORDIET
Val 3 ptes. Novetat de
CLINICA DE BEBES
6, Tapineria, 6
(Via Laietana)

L JOIER DE MODA
JORDIET
RAMBLA DEL CENTRE, 33 - PASSATGE BACARDI, 2

URODONAL
treu el dolor
de ronyons
perque
dissolt
l'àcid úric

Estic satisfet del resultat obtingut amb URODONAL en tots els casos en que està indicat.

GRÀFIC INDICADOR DELS LLOCS A ONT ES LOCALITZA EL REUMA

Estic satisfet del resultat obtingut amb URODONAL en tots els casos en que està indicat.

DE SOMMERLET MULLER
Col·laborador de la Facultat de Medicina de Sevilla

UN NOVEL·LISTA VAUDÈS

C. F. RAMUZ

Quan obrim un llibre de Ramuz, el *Chant de notre Rhône*, la *Salutation paysanne*, els *Signes parmi nous*, la *Guérison des malades*, o el més recent, *Jean-Luc persécuté* (1), no són pas fulles de paper el que tenim entre mans, sinó alguna cosa de puixant i de saborós que fa olor d'herba i de raïm, la matèria de la terra glevosa, una mica rudà, amb un sol batent i un aire que flaira a cosa bona. Ramuz no descriu, sinó que pronuncia algunes paraules i tot seguit el paisatge es transforma. Veïem els turons de vinyes, la neu sobre les muntanyes, l'argent lluent del llac, o un alpage solitari sobre el qual corren les ombres malèfiques dels núvols.

Es perquè els llibres de Ramuz, escriptor suís de llengua francesa—i és un honor per nosaltres de comptar-lo així entre els nostres—, són una emanació de la terra vaudesa i expressen aquesta com ningú més no l'ha expressada mai, que constitueixen un element únic en la literatura europea moderna. Hom no l'explica parlant de novel·les rústiques o pageses; el fenomen és més complex i mereix examen.

Ningú no és menys internacional que Ramuz. Vull dir que els seus llibres són la producció particularíssima, no solament d'un cantó d'aquest país, i adhuc d'un poblet a la riba del llac Léman i que la meua imaginació situa entre Pully i Lutry.

Les vinyes en equilibri sobre parets de pedres s'enfilen a l'assalt dels turons. Naturalment verdes o roges, agafen reflexos turquesos quan els homes blaus les empolsen de sofre. Aquests homes tarallegen unes cançons simples. Tenen unes bones cares sinceres i ingènues, uns costums modestos. Llur llenguatge s'orna amb expressions ingènues i colorides.

Una vida humilíssima transcórrer entre els turons de vinyes i el llac. M'imagino que un dia Ramuz ha pensat: «Que n'és de bell i de senzill tot això! Com mereix d'ésser contat!» I penso que els seus llibres han nascut així.

Hom imagina les novel·les naturalistes que haurien pogut descriure minuciosament, exactament, la vida dels pescadors, dels vinyaters i dels pastors. Unes novel·les massisses i rudes, amb el patuès del país i aquell amoinós color local que agreuja el pintoresc. Ramuz no ha tingut necessitat de tot això, justament perquè és del país. El coneix tan bé perquè ha descobert aquesta realitat que només una llarga i íntima freqüentació permet, la realitat poètica. És la cosa alhora més lleugera i més substancial, el brillor de la fruita i l'ànima fosca de la mota de terra. Aquesta realitat absent de les novel·les naturalistes il·lumina tota l'obra de Ramuz, li dona el seu encís tan personal i tan material que hom creu percebre'l amb tots els sentits a la vegada. Tots els llibres de Ramuz són uns llibres d'imatges, i d'unes imatges que són tan riques de sortilegis que ens llancen al mateix temps paisatges, llums, olors, sabors, sons. Precipiten un país tot sencer en la nostra imaginació i el nostre record, sense negligir res; ens conquisten amb totes les finestres que obrim sobre el món, ens enquaden de tots costats i ens dominen per llur vivacitat.

Tres escriptors representen, en la meua opinió, les tres divisions lingüístiques de la literatura suïssa, cada un expressant en tots els elements de la seva obra i de la seva personalitat una regió intel·lectual: Carl Spitteler, Francesco Chiesa i C. F. Ramuz. Aquest darrer encarna els cantons de llengua francesa, i en particular el cantó de Vaud. El seu nom és tan inseparable dels paisatges vaudesos com el de Mistral del camp provençal.

Quins són els temes de les seves novel·les? Les petites felicitats, les petites misèries dels humils, les ocupacions quotidianes, els treballs ordinaris, els cors sense replècs, les ànimes llises, les mirades clares, les passions sense esclat, els sentiments silenciosos, tot el que més aviat passa en l'interior de l'home.

Quan imagina el Paradís, Ramuz no el veu d'altra manera que com un poble vaudès. Cada un continua fent el seu ofici, però l'exerceix alegrement i per gust. Els colors de les cases i dels arbres són una mica més vius, potser; llurs formes no han canviat pas. Només els homes han substituït llurs mals de cap per una beatitud

tranquilla, no tenen ja res a tómer de la malaltia o de la misèria. És una felicitat placívola i tal com es desitjaria sobre la terra, si la felicitat hi fos possible.

El realisme de Ramuz, ja es veu, és fet tant d'aportacions fantàstiques com d'observacions reals. En un poble embogit, desaratat pel cinema, una noia que cura i es carrega totes les malalties, un pasturatge embriuat on els ramats moren, on els homes es tornen folls. Però aquests esdeveniments extraordinaris acaben per semblar-nos gairebé normals, tan naturalment es col·loquen sobre el pla dels fets, de les coses habituals.

Ramuz ens diria que el fenomen més senzill de la vida ja és un esdeveniment meravellós i sobrenatural que mereix la nostra admiració, la nostra veneració; que les passions d'un poblet, els seus amors, els seus sofriments i les seves misèries són tan profundament emocionants com una epopeia o una tragèdia.

Li devem d'haver restituit la grandesa de les coses humils, d'haver expressat la beatitud dels objectes que l'ús quotidià ens ha fet oblidar i que ja no veïem perquè els veïem cada dia. El seu art és comparable al de Chardin, de Cézanne, per als qui una fruita conté tota l'esplendor del món. Com ells, Ramuz ateny l'ànima de les coses, mira meravellat el sol sobre una vela o sobre una teulada, un somriure sobre una cara, la dolçor rosada de la tarda. Ens reconcilia amb els homes, perquè no n'hi ha de tan dolents que ja no subsisteixi en ells una petita possibilitat de redempció.

Aquesta filosofia benèvola de la vida, Ramuz l'ha traduïda d'una manera extremadament original quan imaginà que els elegits, cansant-se de la benaurança paradisiàcia, es planyen i no retroben llur serenitat sinó després d'una invasió de danys que puguen de l'infern i trasbalsen llur quietud immortaltat. Apòleg ingenu i subtil que enclou un seny nodrit d'experiències profundes.

I després, hi ha l'estil de Ramuz, aquella sintaxi tan personal, aquella llengua vigorosa i dura que mou objectes, escampa olors i sabors. Sense afectació de rusticitat, l'escriptor vaudès dona als seus personatges els talls particulars als voltants de Lausanne, aquelles locucions que conserven la bonhomia dels pagesos, el color de l'aire, el gust de la terra i del vi.

Cada paraula, sembla, és emprada per primera vegada. La rebem, brillant i fresca com una moneda nova, amb el seu dibuix exacte, els seus perfils sencers. Unes paraules que no són objectes de canvi amanejats i embrutats, sinó boniques paraules que dringuen clar.

Si, de vegades, el llenguatge de Péguy és bastant a prop del de Ramuz, n'és ben diferent, però. Per aquell les paraules són mitjans de copsar les coses des de fora, de voltar entorn d'elles, de palpar-les. En Ramuz, al contrari, la paraula ve naturalment com un brot verd al cap d'una branca. Obrint-se llibera la imatge oberta, d'una originalitat veritable. I aquesta imatge no és mai abstracta, el joc intel·lectual no hi té cap part. És necessària per acabar el paisatge com aquell darrer toc que Cézanne reservava per a l'acabament, al focus mateix del seu quadro, centre i clau de volta de tota arquitectura.

Els debats suscitats sobre l'estil de Ramuz em semblen, doncs, absolutament desproveïts de significació. Aquell estil és tan necessari a la personalitat de Ramuz, al caràcter de la seva obra, a la naturalesa de la seva inspiració, com pot ésser-ne el color del cel. És un estil que fa un sol cos amb el seu objecte, que neix espontàniament de les coses. Conté en ell mateix el drama, i hom se n'adona tot llegint *Jean-Luc persécuté*, aquest llibre patètic, vessant una càlida i palpant humanitat. El vigor d'aquest llibre, aquesta impressió del contacte immediat amb l'acció i els personatges, seria tan gran, tan puixant, si Ramuz hagués hagut d'esmerçar per escriure'l una altra llengua que la que li era natural, la del cantó de Vaud?

Observem actí una vegada més com la llengua i la sintaxi d'un gran escriptor formen part d'ell mateix, indissolublement, i com fóra ve de voler imposar arbitràriament unes lleis incompatibles amb les exigències de la creació.

MARCEL BRION

Duhamel i els EE. UU.

Georges Duhamel és un rodamon incanescible. La seva càlida curiositat l'ha portat d'ací i d'allà: ha corregut tota la França a peu, amb el sac a l'esquena i el bastó a la mà; Europa amunt i avall, el Nord de l'Àfrica, el pròxim Orient, Grècia, Rússia i, ara darrerament, els Estats Units del Nord d'Amèrica.

Aquest vell component de l'Abbaye de Créteil—d'on sortí l'unanimitat de Jules Romains—, per la seva doble condició d'intel·lectual i de francès en llurs més pures qualitats, és un autèntic i genuí representant de la nostra vella civilització europea.

Georges Duhamel

Sap estimar com ningú totes les seves virtuts i sofrir de totes les seves errors.

Encara que fugint de tot allò que podria semblar una postura de primitiu inspirat—cada any rellegí *Le Rouge et le Noir*, ni no crec que sigui per sentimentalisme, diu André Thérive—, sense cercar ajut en un còmode i fals intuicionisme, la seva posició literària resulta força lluny d'aquell exarxat intel·lectualista tan venerat per molta gent del nostre temps, aquell racionalisme que de la intel·ligència no coneix més que l'obcecació raonament; i sense ésser tampoc un sentimentalista conreador de trucs emocionals, Duhamel sap com és profund el sofriment humà, sap com són sempre les mateixes les nostres passions, les nostres necessitats i els nostres amors, el nostre desampar i la nostra misèria sota d'aquesta laboriosa i precària convenció que ens aixopluga, tan bescantada per molts que sospiren per qualsevol altra, indubtablement força més precària, però, i això potser és el que els interessa més, molt menys laboriosa, o gens.

Aquesta actitud de Duhamel és reflectida de cap a cap en tota la seva obra, en la qual no trobareu mai aquell protagonista audaç i valeros, vencedor de tots els conflictes, simpàtic i arrogant, sinó aquells pobres *Homes abandonats* (aquest és el títol d'un dels seus llibres), pobres homes quotidians i vulgars, sense cap profunditat psicològica o intel·lectual; l'home de cada dia, el més insignificant, el més esborradís, és el protagonista de les narracions de Duhamel, aquell home que, ficat en les rodes de la seva petita feina, el seu petit costum rutinari, va fent la seva via obligat per la societat, però completament perdut, totalment abandonat quan per una causa o altra queda sol amb si mateix, fora d'aquella coacció que era el seu suport. Vegeu, si no, el pobre Salavin de la *Confessió de mitja nit*—traduïda al nostre idioma per Millàs-Raurell (Edicions Proa)—, el més representatiu dels personatges de Duhamel.

En desfermar-se la follia de la gran guerra, aquest escriptor era ben lluny d'ésser un adolescent il·lusionat i tendre enganyat pels miratges encisadors d'una victòria promesa pels capítosts impunes. Era un home fet i dret quan s'ençarà amb l'horrible esdeveniment; sense cap il·lusió, però amb el convenciment del deure a complir. No tardà a donar-nos les seves impressions del carnatge; ell no havia de pair cap desengany. Amb el mateix esperit amb què anà a la guerra ens en contà les seves impressions. Alistat com a metge, va passar cinquanta mesos a les formacions de primera línia, i ens en deixà un vivíssim testimoni en *Vie des martyrs*, *Civilisation*, *Entretiens dans le tumulte*, *Les Sept Dernières Plaies*, que són dels millors llibres que s'han escrit sobre aquella tragèdia.

Res més diferent de l'emoció viril i noble, piadosa i digna, de Duhamel en aquells llibres, que la declamació lacrimògena, superficial i pueril, de pacifista liró, o el cru i nu ressentiment de la carnadura macada mesclat amb la decepció de l'infatigat que hom ens ha servit del anys després. Duhamel, com a metge que era, no pogué veure pas l'exèrcit llampant, l'exèrcit combatent, l'exèrcit gloriós de la literatura bel·licista. Veï només els sofriments, el dolor, dels soldats, dels homes, del poble; i d'aquesta pobra humanitat tan ferida i malmenada.

I en comptes de renegar d'aquesta civilització que servim i declamar per una evasió envers d'altres preteses més pures que no sabem quina estranya pau de manicomi ens prometen, quina germanor de ramat ens volen donar, quina inhumana teoria del seny ens ofereixen, quina renúncia ens exigeixen de les nostres més altes adquisicions, Duhamel prengué una més ferma consciència de tot el que hem de salvar i s'afrontà amb tota la feina que, encara, tenim per fer. Aquest home sortí de la guerra refermat en el seu convenciment que una de les principals preocupacions per tots els homes del nostre temps és la de replantejar i depurar a cada moment el nostre concepte de civi-

lització, convençut que el trasbals intel·lectual i moral que portà aquell cataclisme, la ràpida evolució dels costums que ens imposen els avenços materials, les transformacions socials a què estem assistint i que se'ns emporten amb ells, exigeix una rectificació, una revisió de les lleis que regeixen les nostres relacions.

Aquest convenciment ha portat l'escriptor a veure de prop els dos grans laboratoris d'on, avui per avui, hom espera que surtin les més importants experiències. I el seu individualisme, el seu culte per l'home—no la *Humanitat*, sinó l'home, senzillament—, de la mateixa manera que li féu repudiar els aspectes més gregaris de la U. R. S. S., l'ha fet revoltar-se davant la renúncia resignada i inconscient de la gentada d'U. S. A. a ésser altra cosa que una peça de l'enorme mecanisme, repetida fins a l'infinit, d'una colossal civilització deshumanitzada. Del primer d'aquests viatges ens donà *Le voyage de Moscou*; del segon, *Scènes de la vie future*.

Duhamel no ha pensat mai que li hagués d'ésser cap nosa, ans bé un ajut importantíssim, aquell conjunt d'hàbitus intel·lectuals i sentimentals que són la constant del temperament de cada u, el nostre mecanisme de reacció davant de cada cosa nova que se'ns ofereix, i que en aquest autor és un formidable bagatge d'humanitats, atapeït dels més nobles prejudicis i dels més legítims partits presos. Nascut i criat en el bell país de França, en el qual «hom fa més de cent formatges diferents», en el qual «hom cultiva des de fa segles cinquanta espècies de prunes», i no havia d'esborronar-se davant d'una civilització estandarditzadora de tota cosa, des de les patates fins a les emocions? Fill d'una civilització agrada i reconeixedora dels seus deutes, que homentaja i estima els cinquanta diversos pobles que amb ella han col·laborat, en la qual, malgrat totes les esquerdes que l'amencen, encara podem esperar que trobarà algun eco una apel·lació a la solidaritat humana, i no havia d'esgarriar-se—deixant a part altra cosa bona que hi pugui haver—davant d'un poble a la prosperitat del qual han contribuït tants i tants d'altres, que convençut de deure-ho tot només a si mateix, ha renunciat a no ésser altra cosa que una formidable i temible empresa de marxants i prestadors? Aquest home, pel qual la dignitat de l'home ha d'ésser la principal i indispensable condició de tota pretensió reformadora o que vulgui donar-nos una mica de felicitat; pel qual és inexcusable que qualsevol fórmula que se'ns ofereixi no porti en si—si altra cosa no—cap atemptat als interessos humans, i té res d'estrany que hagi reaccionat quasi dolorosament davant de l'enorme ramadisme, amorf i incolor, d'una civilització que negligència sistemàticament totes aquestes coses que ell considera essencials?

Tot porta a creure'ns que és d'Amèrica que ha de sortir la civilització de l'esdevenidor. El tipus de civilització industrial que representa aquell país té en el nostre continent infinitat d'admiradors que el demanen amb urgència. I Duhamel, presentint l'espant de veure tots els estigmes d'aquella civilització devoradora estesos dintre poc temps per tot Europa, ens fa saber la seva angonya i ens denuncia el perill que ens amenaça.

Potser Duhamel reacciona davant d'Amèrica més aviat com a home apassionat que no com un filòsof seré o un apòmat estadista—cosa que per altra banda no es deu haver proposat mai—; potser trobaríem les seves impressions una mica exagerades, un xic unilaterals. Però l'hem trobat tan ell en aquesta seva requisitòria, tan encertat en els seus trets, tan vívid i tan humà, defensa coses que ens estimem tant, que no gosaríem a fer-li'n cap retret.

JOAN CORTES I VIDAL

VARIETATS

A so de tabals

El poetíssim d'Annunzio ha regalat al poble italià la seva sumptuosa villa del Vittoriale i tot el que conté.

El text oficial de la donació no està pas escrit en estil de notari, sinó en el grandiloqüent de D'Annunzio. Diu, per exemple:

«Jo que, en altre temps, he cantat els vells palaus i les sumptuoses vil·les, sóc arribat a tancar la meua vida en el silenci d'aquesta casa de pagesos, no tant per humiliar-me com per provar-me a mi mateix el meu propi poder de creació i de transfiguració. El meu amor de la Itàlia, les meves aspiracions envers l'heroisme, el meu presentiment de l'esdevenidor del meu país, tot això m'és revelat aquí, etc., etc.»

Per totes les parets de la villa hi ha màximes recomanant el silenci.

Sí, sí; l'autor de tants llibres una mica passadots de moda fora d'Itàlia s'ha retirat del món i del soroll, però li agrada fer saber-ho a tot el món a so de tabals.

Fitxes bibliogràfiques

Com que els llibreters no poden conèixer tots els llibres que estan encarregats de vendre, alguns editors publiquen butlletins o fulles en les quals són analitzades les novetats editorials.

Bernard Grasset ha tingut la idea de llançar unes fitxes, i l'ha anunciada als llibreters amb una carta que diu:

«Hem pensat de facilitar la vostra tasca ajuntant a cada llibre de la nostra casa que d'ara endavant rebreu, una fitxa molt breu i molt clara resumint el seu contingut i senyalant les seves principals característiques, així com el públic al qual es dirigeix. Si us manca temps per llegir aquests volums, podreu conèixer el gènere a què pertanyen i podreu recomanar-los al públic a què convenen.»

Una traducció

Poques coses tan reprovables com una traducció dolenta. Ultra constituir un descàndid per l'idioma al qual l'obra és vertida, és un tort fet a l'autor traduït i un engany als lectors. Poques vegades aquestes circumstàncies s'han fet tan patents com en la versió catalana que el senyor Santiago Masferrer i Cantó ha donat de *Le Feu*, la coneguda obra de Barbusse. Aquesta traducció, apareguda dins la «Col·lecció Balagué», ha estat controlada pel professor del Liceu Dalmau, de Barcelona, N'Aleix Levesque, segons ens assabenta una nota al final de l'obra.

Dubtem que mai el paper imprès hagi suportat un cúmul més gran de disbarats de tots els ordres. El senyor Masferrer i Cantó, posat a ignorar, fins ignora la conveniència de recórrer al diccionari quan les nocions de francès que hom posseeix són estantisses a tot ésser. Altrament s'hauria estalviat ja en la primera ratlla de l'obra, traduir el nom de la muntanya alpina «Aiguille Verte» per *Aguila Verda*; un xic més endavant, posar *romansos il·lustrats* per «romans il·lustrats», etcètera, etc. (1).

I per a ponderar la sintaxi i estil claríssim de què el senyor Masferrer i Cantó fa gala, res més eloqüent que reproduir uns quantes frases escollides a l'atzar en les quatre pàgines darreres del llibre.

Aquí van:

«I ara el cel es cobreix de núvols grossos i blaven i el cuirassen per sota. A dalt, en mig una febre armadura lluminosa, es veu creuat per ramallades de pols humida.»

«I tan prompte veurem com obriren els ulls que les separacions que hi ha entre els homes no són les que es creen i que es creuen que no hi són.»

«I són legió. No va sol la casta dels guerrers, clamen per la guerra i l'adoren i no van sols aquells a qui l'esclavitud universal revesteix damunt un poder màgic, els poderosos hereus a peu ací i allà, per damunt la postroació del gènere humà que de repent força la mà a la història perquè albirar un gran cop.»

«No sols hi ha monstres interessants, financers i petits negociants de negocis cuirassats en llurs banquets en les seves cases, que viuen de la guerra...»

«Si dius és incansable botxins, això hem estat.»

MIRADOR ofereix un premi a aquell dels seus lectors que sense l'ajut de l'original francès desxifri algun dels paràgrafs transcrits.

A. A.

(1) A última hora ens diuen que els socis de l'Ateneu estan desesperats. A la biblioteca només hi ha un exemplar del diccionari *Pallas* i, demaneu-lo a l'hora que vulgueu, sempre el té el senyor Masferrer i Cantó. I ara ningú no encerta de què li serveix.

GRANS NOVELTAS EN CORBATOS INARRUGABLES

FITO

BARCELONA

Jaume I, 11
Telèf. 11655

Acaba de sortir un nou llibre

del

Marquès de Villa-Urrutia

Eugenia de Guzmán

EMPERATRIZ DE LOS FRANCESES

Preu: 5 pessetes

DE VENDA:

Llibreria Catalònia

17, Plaça de Catalunya, 17

Agència exclusiva

per a la venda de

MIRADOR

Societat General

Espanyola de Llibreria

Barbarà, 16 - BARCELONA - Tel. 12781

Evitareu intervenció de mecànics adquirint una

TORPEDOFORTA
i
RAPIDAUna meravella de la tècnica alemanya
Albiol G. i Riera S. A.
Passeig de Gràcia, núm. 42 - Telèfon núm. 15345

EL TEATRE

ELS "SKETCHES" El "gènero chico" LA MUSICA

Satisfereix els ulls. Heus ací la missió de la revista. La revista és una festa per als nostres ulls: és el tòpic unànimement reconegut. Cal evitar, però, que la festa esdevingui pesada i que la satisfacció es converteixi en lassitud. Cal evitar que la successió incessable de quadros eminentment plàstics, doncs eminentment visuals, arribi a fatigar l'ull de l'espectador. Fruit d'aquesta necessitat, ha nascut el sketch, mena d'oasi espiritual en mig del desert visual.

El sketch, com indica el seu nom—*sketch* en anglès vol dir *esbós*—, ha d'ésser un

equivocació fonamental. El sketch en ús és encara una lamentable deixalla teatral, una ingerència inadequada de vell teatre en el nou music-hall.

Teatre i music-hall. Heus ací dos antípodes. El teatre és la lògica. El music-hall, l'arbitrarietat. El teatre és el realisme. El music-hall, la ficció. El teatre és el previst, és l'esperat. El music-hall, la sorpresa, l'inesperat. El teatre és l'ahir. El music-hall, l'avui. René Bizet espera del music-hall l'alliberació tan desitjada de les velles fórmules teatrals. I afirma que el music-hall

Parlem-ne? Tot i no ésser d'actualitat, el tema pot tenir interès. Es tracta d'un gènero teatral important.

Ens el suggereix una representació d'El Santo de la Isidra.

Cal tenir present que aquesta obra va ésser estrenada fa més de trenta anys. Temps més que suficient per a liquidar una obra, ans bé tot un gènero de teatre. Doncs bé. Es conserva tan actual i viva com arran de l'estrena. El mateix succeeix amb *La verbena de la Paloma*, *La Revoltosa* i moltes altres obres d'aquest gènero.

Val la pena de constatar el fet, del qual es dedueix una conseqüència, gairebé matemàtica. La següent: Quan un gènero teatral determinat, com per exemple, la sarsuela, resisteix així l'acció del temps, és perquè és bo. En el teatre, com a tota mena de literatura, el crític més perspicax és el temps. El que no l'aguanta només en té la carcanada. A dins seu no hi ha cap d'aquells elements humans que el fan ésser etern.

Exemple, *La Montera*, estrenada amb tots els honors fa pocs anys. Representada avui, fa l'efecte que és de l'any de la picor. Per què aquesta diferència?

Simplement, perquè *El Santo de la Isidra*, i amb ell el gènero chico, és una pintura viva dels costums populars, mentre que *La Montera*, i amb aquesta igualment tota l'opereta, és una excusa per a encabir números de música o un pretext per a fer pinyolejar els divos.

Tot l'operetisme actual no val un sol bri de *La Verbena de la Paloma* o de *La Revoltosa*.

Si avui, barrejada amb un polsim de revista, predomina pels escenaris, es per una raó d'ordre comercial. La sarsuela donava per u, mentre que l'opereta dona per cent.

monaguillo, El cabo primero, La Tempranica, La Granvia—on són els productores?— El pobre Valbuena, Los guapos i d'altres, acollides amb entusiasme pel públic, marcaven la pauta a seguir.

Fou una revolució esclatant, inesperada. La recerca dels costums populars descobrí una deu inesgotable d'assumptes vius, que ningú no havia llençat, o potser menyspreat.

Al gènero chico hi ha obres definitives. *La Revoltosa*, de costums madrilenys, és un encís. Té una música única.

L'obra definitiva del gènero, però, és sens dubte *La Verbena de la Paloma*. Llibre definitiu. La música, ben encertada. Conté els elements humans necessaris per a bastir

Strauss i Strawinsky

Ricard II (així anomenen Strauss els alemanys) i Strawinsky són actualment els dos compositors més importants i prestigiosos que té el món. Han aconseguit, tots dos, la fama d'atrevits i revolucionaris. I, en realitat, no han fet sinó enllaçar-se amb les tradicions del seu temps. Strauss va agafar la música tal com l'havien deixada Wagner, Liszt i Berlioz; Strawinsky ha emprat procediments de Ravel, Schoenberg, Rimsky, Musorgsky, etc., o Txaiikovsky; però amòs ho han dut a terme amb una força i un enginy tan remarcables que han ultrapassat en eficiència musical tots els seus contemporanis i han aconseguit crear una obra que no sigui ni antiga ni moderna, sinó de tots els temps.

Perquè les revolucions musicals, com les altres, no poden ésser dutes a terme per aquells que no tenen altra habilitat que la destructora; mers agitadors musicals (i. e. un Eric Satie, dotat, com a home, amb molt més de talent que Debussy, influent-lo, i, malgrat tot, si no volem pecar de terribles esnobes, hem de reconèixer la superioritat de l'obra de l'autor de *Pelléas et Mélisande* damunt de la minsa producció satiana, tan suggestiva com vulgüea, però, definitivament, poca cosa).

Strawinsky i Strauss no han nascut per entendre's en matèria d'estètica musical: l'un dedica tot el seu estudi a ésser subtil i l'altre a donar una sensació de força. Tot i això, la subtileza de Strawinsky no està mancada de força, i això la distingeix d'un Ravel, deliciós, però enervat. I la força de Strauss està plena de subtilitats refinades, de fórmules enginyoses, de detalls d'una gran finesa.

Strauss ha entrat al món per les sales de concert, aquelles sales d'acaballs del segle XIX i començaments del XX, plenes d'un públic molt semblant a que avui assisteix als combats de boxa. L'admiració era envers el campió que amb més pes tendria més lleugeresa i nervi i sabia projectar el puny amb més força i més traça. L'orquestra havia de passar dels cent professors; el fragment simfònic, com més llarg millor; mai no hi havia prou flautes, prou clarinets, prou artilleria de trompes, trompetes, tancers, tubes, etc., i bombos i platerets. Avui els gustos han canviat; però cal confessar que té un mèrit formidable saber manejar aquestes masses com en sap Richard Strauss.

Tots aquells que van escoltar la *Vida d'heroi*, que va cloure la darrera sèrie de concerts Pau Casals, van poder-se meravellar— a despit de la grandesa un xic perill de l'argument—de com Strauss és verament gran, noble, savi i inspirat. Així com els nòvols no entenen mai el front d'algunes muntanyes molt altes, sinó que els passen desotat, així el temps no ateny les obres cabdals del segle XIX, rei successor del primer, Ricard Wagner.

Strawinsky va fer la seva primera actuació dins el ballet; això va obligar-lo a un estil fortament ritmat, en pensar, escrivint, més en les "figures" que en les frases; en procedir per contrastos una mica cantelluts de dinamisme i de temps. La gran força brutal que era dins d'ell, va haver-se d'escampar d'una manera saviament arbitrada. Hi havia l'essència de la "boniquesa". Només un home genial ha pogut pulsar-la. L'audició de *L'ocell de foc*, donada recentment al Palau d'una manera irrefutable, és la demostració més palpable que per a un gran artista no existeix cap diferència entre l'art pura i l'art aplicada.

R. LL.

«Sketch» d'una revista txecoslovaca

esbós de peça que més que detallar indiqui, que accentui els trets essencials tot i prescindint dels accessoris. Els francesos tenen un mot excel·lent — *charge* — per a assenyalar aquesta síntesi expressiva. *Charge*. Això ha d'ésser un sketch.

Els autors francesos s'han destacat singularment en aquest gènero lleuger. N'han fet d'excel·lents. La història del music-hall en registra de notables. *Au music-hall*, el llibre admirable de Gustave Fréjaville, s'ocupa dels millors: *Pamela*, representat al Concert Mayol en 1919, amb decorat del discutit Fauconnet, i que el seu autor, Nozière, creà per a ésser representat per la famosa Polaire: petita obra mestra, aquest sketch, que fou bastit sobretot per a acusar amb relleu pronunciat la personalitat singular de la famosa *chanteuse* epilèptica. *Le dernier tango*, també, representat a la revista *L'amour en folie* de les Folies-Bergère de París: una mena de melodrama esgarriat dotat d'un expressionisme patètic de la més forta qualitat. I *Salsifis*, encara, que el Casino de París intercalà en la revista *Paris en l'air*, i en el qual Mistinguett amb Oy-Ra per *partenaire*—la mateixa parella actua després al nostre Principal Palace—estrenà el famós *J'en ai marre* de Willemetz i Yvain... Nosaltres preferim, però, els sketches anglesos, una bella mostra dels quals ens oferí darrerament la revista *Wake up and dream* al Palau de Projections, i que, dins la concepció actual d'aquest gènero, constitueixen un intent perfectament reeixit. Com tothom recordarà, es tractava d'uns quadros rapidíssims, dotats de remarcable agilitat. Tot amb tot, però, judiquem la concepció actual del sketch

salvarà el teatre. El teatre és la lentitud, l'acció que es desenrotlla pausadament, els entreactes interminables. El teatre és el ritme lent. El music-hall, per contra, és el ritme trepidant. És el gènero que ha inventat l'intermediari per a aconseguir que l'acció no decaigui un sol instant. El music-hall és el reflex més autèntic, amb el cinema, del dinamisme actual.

El ritme dels espectacles de music-hall ha d'ésser menat amb acceleració constant. No ha de decaure un sol instant. I si a un moment determinat un obstacle imprevisit trenca aquesta trepidació, tota la vibració vital se'n va a rodar automàticament. L'harmonia del conjunt és violada miserablement. I això és el que fa el sketch actual, farric de vells prejudicis teatrals. El sketch teatral en voga converteix de cop i volta la magnífica velocitat adquirida en una lentitud exasperant, manlleuada al teatre desueta. L'harmonia és trencada. L'espectador no pot suportar aquesta brusca virada del ritme.

Què cal fer per a suprimir aquesta irregularitat? Simplement dotar els sketches del mateix ritme dels quadros de conjunt. I fer-los manllevar llurs elements, no al teatre, sinó precisament al mateix music-hall. René Bizet ha trobat la solució justa: «Cal anar a un music-hall que sigui diferent del pseudo-teatre, a un music-hall que empri els múltiples recursos que posseeix per a deformar la realitat, per a crear un món netament caricatural, per a donar a aquells que el freqüenten una nova imatge de la vida. Quan es posseeix uns acrobates, uns ballarins i uns clowns, la tasca esdevé singularment planera.» Aquesta és la solució. No n'hi ha d'altra. A Amèrica han començat ja a petjar aquests viarans. En una escena de la Conferència de la Pau, introduïren clowns i fins i tot una ballarina sobre la corda tiwant.

Quan es tenen, en efecte, els clowns—els bons clowns, no els clowns amb accessoris—, aquests artistes formidables que amb el sol ajut de llur cara, de llur veu i de llur gest, saben expressar tota la gamma dels sentiments, des dels més primaris als més complexos, aquests clowns meravellosos que posseeixen reserves inexhauribles d'humanitat; quan es tenen acrobates que saben atènyer la més perfecta plasticitat aliada a la més adorable poesia, amb els arabescos definitius de llurs cossos alats, quan es té tot això i molt més, per què recórrer a l'amenerament exsangüe de quatre còmics tronats, als vells diàlegs que llangueixen miserablement, incapaces de tota vibració emotiva, desposseïts del lirisme més elemental?

Cal foragitar l'autor teatral. Cal foragitar el sketch teatral. Cal cercar l'home que sàpiga triar aquests elements de music-hall i aprofitar-ne les qualitats, extreure'n totes les possibilitats, i que sàpiga coordinar-los després amb tacte segur per a aconseguir el sketch ideal, estructurat amb el mateix ritme accelerat de la revista. Cal cercar aquest home. Quan l'hauem trobat, hauréu trobat automàticament el sketch que no serà una sinistra llaua, sinó el veritable oasi espiritual en mig del desert visual. Hauréu trobat el sketch perfecte. I hauréu trobat un espectacle homogeni.

SEBASTIÀ GASCH

El procés del gènero chico és aquest. Arrenca d'una aspiració noble. L'anhel de trobar un teatre líric autòcton.

Heus-lo ací, breument exposat. Començà amb l'òpera espanyola, la qual no és altra cosa que una sèrie de tanteigs lírics, i es plasmà en la sarsuela.

L'òpera espanyola, creada amb aquesta finalitat, no va reeixir perquè era un calc exacte de l'òpera italiana. Es trobava amarrada de donizetisme o de bizetisme. Recordeu *El Salto del Pasiego* o el *Molínoro de Subiza*. La mateixa Marina traspua italianisme per tots quatre costats.

Els autors i músics de l'època hi donaven una gran importància. Cercaven arguments d'envergadura, truculents i melodramàtics, i els feien passejar a través d'un exercit de romances, de duos i de cors. Els músics, així mateix, escrivien les partitures amb vistes al pinyol!

La sarsuela, en canvi, era com un passatemps. Complementària de les funcions d'òpera—hom la representava abans o després d'aquella—els autors cercaven els assumptes al carrer. Justament al lloc on haurien d'haver anat a cercar-los de bon principi.

Un seguit d'obresafortunades, com *La Verbena de la Paloma*, *El Santo de la Isidra*, *La Revoltosa*, *El señor Joaquín*, *Agua, azucarillos y aguardiente*, *La marcha de Cádiz*, *El tambor de granaderos*, *La viejecita*, *Gigantes y cabezudos*, *La fiesta de San Antón*, *El duo de la Africana*, *El*

Charpentier a Barcelona

Charpentier és, com qui no diu res, l'autor de *Louise*, aquella modisteta que, quan nosaltres érem cadells, ens va enamorar ella i la seva música. Qui en va tenir la culpa foren, en aquella data (1904) Joaquim Pena, president de la Wagneriana; Oriol Martí, milionari, fundador de la revista *Juventut* i un dels tres traductors de *Cyrano de Bergerac*; Oleguer Junyent, l'escenògraf, i Miquel Utrillo, a qui llavors dèiem l'excel·lentíssim senyor cònsol general de Montmartre.

Aleshores el president de la Junta de Govern de la Societat de Propietaris del Liceu era el senyor Josep Massana, un altre engrescat amb la *Louise* de Charpentier, que va fer tots els possibles perquè Adrià Gual dirigís l'escena. Aquest aviat es va convèncer que no hi havia res a fer en l'escenari del Liceu d'aquella època, i se'n va tornar al número 107, primer pis, del carrer de Mallorca, on vivia. Els grills italians eren els únics que es podien sentir aleshores.

Louise es va representar i el *Brusi* va tenir ocasió de pujar a la trona per recomanar als seus fidels que llegissin Balmaes i que es deixessin de modistes franceses que planten la família així que veuen un poeta que no té compte corrent en una casa tan seriosa com el Banc de Barcelona.

Louise, malgrat els esforços d'En Pena (autor d'una traducció en la pròxima edició de la qual, segons ens va dir el mateix Charpentier l'altra tarda, figurarà el text francès al costat de les paraules d'En Pena), va fracassar amb tots els honors. Es comprèn que fos així, perquè en 1904 el Liceu es trobava en el punt dolç de la *Bohème*, que és la *Novena* de les senyorettes de l'honor *abollado*, i la *Tosca*, òpera truculenta que es pot resumir així: Assassinsats, dos; tortures, unes quantes; la gelosia; el tascó a les ungles dels dits dels peus; el casc de ferro i l'esmorzar de Scarpià; suïcidis, dos; un afusellament i un tediós molt dolent i a tota orquestra. Com que el públic del Liceu es trobava perfectament bé amb aquelles puccineries, *Louise* se'n va anar al fossar del teatre amb gran content de la majoria de propietaris i dels acreditats pares de família.

Anys després i ja en plena guerra europea, va venir la Geneviève Vix, i *Louise* es va quedar a Barcelona, que és com qui diu a casa. Passaren els anys i amb ells les preocupacions dels pares, mares i noies de família. El públic distingit restava al Liceu fins que el pare de la Luïsa, en bona prova d'afecte paternal, li tirava una cadira de

boga pel cap. Indubtablement que l'auditori de la planta baixa, primer i segon pis comprenia que es tractava d'una òpera evidentment passional.

L'empresa actual invità Charpentier a presenciar la primera de *Louise*. I amb ell ens hem passejat aquests dies per Barcelona. Charpentier, més que de música, ens ha parlat de les modistes que no passen dels dinou anys.

—No escolteu música tot l'any?—ens ha dit, afegint—: No en faig d'encà que vaig néixer? Per què hem de parlar d'acords i d'harmonies i del bombo i dels platerets?... Parlem de les modistes, i més si són tan ben instrumentades com aquestes que acabem de veure.

Perquè Charpentier és, primer que res més, un barrilare *boulevardier* que sempre té l'*esprit* a punt de solfa.

—No us estranyi gens ni mica—ens ha dit amb serietat còmica— que les modistes m'agradin. Recordeu que jo sóc el fundador, director i engrescador de la institució coral parisense «Mimi Pinson». Més de tres mil *midinettes* que canten, i totes provenen dels magatzems... N'hi ha... sapristi! no vull detallar... Perdoneu si tinc el cor tan juvenívol, però és que em trobo en plena tercera juventut: encara no fa un mes que he complert setanta anys... L'edat de les passions!

I aquesta és la manera de parlar i de produir-se aquest gran músic francès, el més parisenc de tots, el que de París ha fet un símbol molt *fin de siècle*, però amb una música bona i expressiva, i que amb ella ha imposat la modisteta montmartresa com a musa coronada per tota la bohemiada i tota la modisteria parisense.

Barcelona li devia l'homenatge, i l'hi ha fet, i ben sorollós, en el Liceu.

RAFAEL MORAGAS

ABRICS
La millor col·lecció
Els millors preus
Les millors classes

F. VEHILS VIDAL

fabric r'cam 75 ptes.
abric novel·l. 90 ptes.
ab ic fantasia 125 ptes.
ab ic Austràlia 110 ptes.
abric folro camussa . 175 ptes.
Trinxeres des de 35 ptes.

PLOMES ANGLESES 20 PTES.

ECOS DE L'OPINIÓ

Diuen que

la millor opereta cinematogràfica de l'any és

que es projecta cada dia amb major èxit al **Cine Paris**

«EL VALS DE MODA»

que es projecta cada dia amb major èxit al **Cine Paris**

TEATRE NOU

Demà, nit, estrena del sàinet líric en dos actes, de Lluís de Vargas, música del mestre Amadeu Vives:

NOCHE DE VERBENA

INTÈRPRETS:
JOAN ROSICH, MATILDE VAZQUEZ, EMPAR SAUS, ANDREU SANCHEZ i PERE SEGURA

40 Professors del Sindicat Musical de Catalunya.

TEATRE GOYA
COMPANIA DE COMEDIA I FARSA D'EN ALFONS VIDAL I PLANAS
Primera actriu: C. RME SANCHEZ
Cada nit, a un quart d'onze

Don Juan Tenorio

«Doña Inés», Carme Sánchez
«Don Juan Tenorio», Eduard Cabré

Luxós vestuari - Esplendides decoracions - Brillant interpretació.

Sobre l'Escola de Música

La setmana vinent publicarem un article del mestre Marian Perelló sobre l'Escola Municipal de Música, que contra la nostra voluntat n'hem pogut publicar en aquest número.

Teatre Català ROMEA

Avui, tarda

La Flor del Liri Blau

Cada nit, el grandióssim èxit

La veïna del terrat

Protagonista: MARIA VILA Direcció: PIUS DAVI

Teatre Català Novetats

Companyia catalana, direcció: CARLES CAPDEVILA

El més legítim triomf J. M. de Sagarra

La corona d'espines

Ovacions contínues a l'obra i a interpretació genial de Maria Moreta, Pepeta Fornés i tota la companyia

AVUI TARDA:

Espectacles per Infants. AYMERICH, GALCERAN i GIMBERNAT en

El rei que no reia

de FOLCH I TORRES

EL CINEMA

"La feréstega domada" Les nostres sessions PANORAMA

De les dues comèdies que, talment superposades una a l'altra, constitueixen l'obra de Shakespeare, Sam Taylor, Douglas Fairbanks i Mary Pickford—Artistes Associats—, no han utilitzat per a llur film sinó una d'elles, aquella a la qual fa referència el títol de l'obra, i encara aquesta l'han sotmesa a un procés de simplificació que

nalísim de Douglas, inseparables un de l'altre!

Sobre les intencions del film, la manera que té Catalina (Mary Pickford) de fer Pullet a la seva germana Blanca, al final, mentre a taula fa el panegíric de l'esposa mansa, submissa i obediència a la voluntat de! Petruccio clàssic, sinó de la creació

"La parella ideal" en «La feréstega domada»

l'ha reduïda al dilema: Petruccio i Catalina; a més, tota la història de la progressiva domesticació de l'indomable Catalina pel gran prudent que és Petruccio ha estat concentrada en una sola nit.

Admirem la dosi de bon sentit de què ha fet prova el bon cineasta i comediógraf Sam Taylor en aquest treball de transposar la tumultuosa i complexa comèdia, *The taming of the shrew*, en un espectacle semicinematogràfic (és un *talkie*!) que no dura més enllà d'una hora, corrent tot el film en un sentit rectilini, substancial sempre d'humanitat i d'humor de la millor classe.

No perdem el temps, doncs, anant a la recerca d'infidelitats comeses amb la dada shakespeariana, i més quan ens trobem davant d'un motiu que és del patrimoni comú. Els tres artistes associats (no sabríem separar-los) han anat a parar en Shakespeare, com aquest anteriorment s'havia inspirat d'*I Suppositi* d'Ariosto. A més a més, en el cinema hom no pot distingir concepció i interpretació com en el teatre, i aquí ens trobem davant no pas d'una interpretació total d'un nou Petruccio pel treball perso-

del marit, és alguna cosa que ens il·lustra sobradament. Aquests americans són uns grans bromistes. Ens plau creure que aquesta nota que ve a ruixar d'ironia la pedantesca allocució, és un tret personal de Mary Pickford, incapaç, com a bona americana avançada, de sotmetre's al text shakespearà: *Per què els nostres cossos són pàl·lids, febles i delicats, incapaços de suportar les fatigues i les agitacions d'aquest món, si no és perquè els nostres costums i les nostres maneres dolces estiguin sempre completament d'acord amb el que ens envolta?*

Hem començat parlant del final perquè és del millor del film; i final d'aquells tan típics als films de Douglas, que es plau a acabar sempre en *do major*, cantant i ballant d'una manera triomfal com convé a un home que transpira optimisme de tot arreu, mentre la màquina corre encesa, descobrint a mesura del seu moviment els comensals entorn de la taula, que branden les copes amb gestos ritmats al so d'una cançó de brindis. *El lladre de Bagdad*, *El pivala negre*, *Robi dels boscos* acaben en el mateix esperit; certes *codas* que arrenquen del període immediat anterior precipiten en un moviment accelerat i lògic el final.

I aquest film que acaba bé, bé comença també. Després de l'exposició del lloc de l'acció—Pàdua en els millors temps del Renaixement—l'exposició del tema, amb la presentació consecutiva dels personatges, presos al viu tot seguit, amb el gran joc de la màquina filmadora, que es mou amb una perfecta geometria dramàtica, tot palesa una intel·ligència de les lleis del muntatge en ordenar una història en una sèrie de gestos i d'actituds que se'ns donen en un seguici d'imatges vives.

Bons decorats, bona fotografia, magnífics vestits, en els quals potser algun erudit descobriria anacronismes, però bells tanmateix. En fi, un espectacle de selecció, el qual malauradament no hem pogut gaudir integralment, ja que, després de tot, no oblidem que és un film on tothom parla, al qual hem assistit com si fóssim sords; llevat de la cançó final, no hem sentit res!

Ni Douglas ni Mary no han guanyat res parlant; potser és que encara no en saben prou. Mary Pickford, francament, no la trobem prou furiosa; endebades s'esforça a voler persuadir-nos del seu geni irascible i cruel; el seu rostre traïx la seva farsa. Veient-la ningú no podrà creure's que és una mala persona. Per això sentim millor la feréstega quan no la veiem, i si sols els símptomes del seu geni per sempre immortalitzat.

No acabarem sense dir que és una llàstima que un espectacle que tant acredita els Artistes Associats, anés perdut per la projecció del film *Petit Cabaret*. Aquesta cinta no és sols mediocre, és pitjor, és desagradable de veure.

J. PALAU

Fa dues setmanes, en una nota apareguda en aquesta pàgina, anunciàvem als nostres lectors que les sessions de cinema MIRADOR començarien dintre de poc. Desgraciadament, avui hem de canviar la notícia. Les sessions MIRADOR han viscut; és a dir, renunciem a fer-les, almenys pel moment, i volem que els nostres lectors sàpiguen per què hi renunciem.

En el mateix local i el mateix dia de la setmana en què solíem donar-les, i amb programes calcats dels nostres, l'empresa Cinaes presentarà sessions especials de cinema. Si el que fèiem nosaltres ho fa una empresa que compta amb molts més recursos i que en vol fer un negoci, per què continuar? L'essencial és que hi hagi sessions especials de cinema, inspirades en l'esperit en què ho eren les nostres, on es puguin veure les produccions importants que les empreses no creuen comercials.

Si algun dia, per qualsevol raó, pensem que podem aportar de nou el nostre esforç a l'organització de sessions de cinema, els nostres lectors poden estar segurs que no deixarem de fer-ho.

Però abans d'acomiar-nos del nostre públic, no volem deixar de fer algunes remarques sobre l'esforç que han representat aquelles sessions de cinema. Difícilment trobarem qui ho faci per nosaltres i no volem incórrer en el pecat de modestia i anar-nos-en com un que hi és de més.

No volem deixar de recordar que, fora del senyor Calvet, no hem trobat mai a la Cinaes algú que no ens mirés com a boigs. Sempre han tractat les nostres sessions com un afer purament comercial, sense saber veure el que representaven pels amants del cinema. I no cal parlar del pobre senyor Masmijà, organitzador, segons tenim entès, dels programes de la Cinaes, que no havia sabut veure en nosaltres més que uns simples als qui no es devia cap mena d'atenció.

Ha calgut que entrés a la Cinaes el nos-

tre amic Xavier Güell perquè, com a cosa pròpia, l'afereix interessat més.

Però la causa de no haver-nos entès amb la Cinaes per aquesta temporada ha estat que, després d'haver-nos promès el senyor Campa, director de l'empresa, tota mena de facilitats, a darrera hora, mantenint aquesta promesa, ens va fer dir que les sessions, a més a més del nom de MIRADOR, per raons de prestigi, havien de portar al costat i conjuntament el de Cinaes.

Això, com poden comprendre els nostres lectors, no podíem acceptar-ho. Ens treia una bona part de la nostra independència, que sempre hem procurat guardar davant de totes les empreses. No solament la nostra pàgina de cinema hauria semblat pendre un aspecte comercial, sinó que, n'estem segurs, la Cinaes hauria volgut fer-nos sentir la seva força, obligant-nos a fer els programes al seu gust.

Per aquestes raons vàrem creure que era millor quedar-nos amb la nostra llibertat d'acció, àdhuc havent de renunciar a fer les nostres sessions.

La nostra satisfacció és que ningú no ens pot negar que gairebé tot el moviment cinefíl de Barcelona l'hem mogut nosaltres i el Barcelona Film Club en un començament. I que la nostra obra no s'esvaeix, sinó que queda, aprofitada per una empresa. Què més podíem voler?

Tenim entès que les dirigiran Xavier Güell i Josep M. Duran, refiats dels elements dels quals pugui disposar Cinaes per a nodrir els seus espectacles. De moment, disposen de la pel·lícula *El Cuirassat Potemkin*, que havia estat ofert a MIRADOR. Tot fa creure que veurem realment films interessants que comentarem com és degut en les nostres pàgines, i desitgem que la campanya de Cinaes sigui per als senyors Güell i Duran més profitosa que la nostra, i pel públic en general tan escollida i tan inspirada en un ideal exclusivament d'art com han estat les nostres.

Del cinema alemany

Alemanya treballa febrilment, activament a contrarrestar la terrible competència que en tots els països i àdhuc en el propi li fa i li ha fet sempre el cinema americà. Definitivament liquidat el cinema italià, no considerable des del punt de vista financer el cinema francès, inexplotable el cinema

La Ufa atén igualment els mercats anglesos i francesos d'una manera especial, assegurant versions dels seus films destinats a aquells països.

I imita també la voga dels films policíacs americans. La premsa alemanya senyala especialment *El Tigre*.

També acaben de llançar una rèplica de *La cançó de París* de Chevalier amb el títol de *Das locheude Zield*, amb l'única diferència que en comptes d'ascendir a *vedette* de music-hall, com Chevalier, el protagonista d'aquest film, Ricard Tauber, ascendeix a gran *divo* d'òpera.

Com desitgem que el cinema alemany faci honor a la llarga tradició artística del seu país, no sabríem dir-ho. En un temps havíem erudit que els alemanys redimirien el cinema; avui els podríem acusar d'haver contribuït a corrompre'l. Pornografia, o sentimentalisme, com deia Eisenstein parlant dels films alemanys.

M. M.

Ja ho sabeu...

—que G. W. Pabst dirigirà una versió de *La Dama de les Camèlies*?

—que Reginald Denny treballarà en el pròxim film de Mary Pickford: *Kiki*?

—que *El poble maleït*, film espanyol dirigit per Florian Rey, sembla que és una obra notable?

—que Greta Garbo es disposa a encarnar en un film d'espionatge, l'enigmàtica figura de Mata Hari?

—que *Sous les toits de París*, de René Clair, obté a Alemanya un èxit enorme? La crítica convé unànimement que es tracta d'una de les millors pel·lícules parlades realitzades fins ara.

—que *La fi del món*, d'Abel Gance, ha estat extreta d'un llibre de Flammarion, el famós vulgaritzador de l'astronomia?

—que s'acaba de publicar una traducció castellana de la vida de Barbara La Marr escrita per Arnolt Bronner?

—que en el seu pròxim film, *Inspiració*, Greta Garbo tindrà per company Robert Montgomery?

—que Jannings farà un altre film sonor? *L'estimat de Déu*, dirigit per Erich Pommer.

Marlene Dietrich en «L'àngel blau»

rus, el cinema alemany representa enfront l'activitat de Hollywood la màxima potència. Malauradament per ells, els alemanys des d'un temps ençà semblen desorientats en el camp del cinema, i els seus films no assolixen ni puresa artística ni popularitat.

El cinema sonor ha vingut a donar a Alemanya, país d'enginyers i país de músics, una oportunitat en la lluita. Però àdhuc aquí els americans, amb un instint segur, han pres d'una manera formidable la davantera. Volem creure que hi ha films alemanys amb una tècnica sonora millor que la d'*El amor soñando*, però que Alemanya expedeixi a Espanya un film d'una tècnica tan rudimentària com el que hem citat, significa un estat de coses no gaire satisfactori.

Esperem la producció d'aquest any de la Ufa, entre la qual hi ha films de Fritz Lang i de Sternberg. Esperem amb veritable frisança l'obra d'aquest darrer amb Marlene Dietrich i Emil Jannings: *L'àngel blau*, el primer *talkie* del famós autor de *La llei de la xurma*.

Per l'any present la Ufa compta de nou amb Emil Jannings, el qual ja ha començat sota la direcció d'Erich Pommer, *El preferit de Déu*.

NOVETATS EN CAMISES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

Vda. de Josep Ribas
MOBLES I DECORACIÓ

CASA FUNDADA L'ANY 1850

Consell de Cent, 327 i 329. Telèfon 14657.-BARCELONA

La Baker al cinema

Com aquells reis o aquells grans personatges històrics que tenien cronista oficial, Josefina Baker també el té: és un redactor de *L'Intransigent*, Marcel Sauvage, que ja publicà fa temps les Memòries de la cèlebre vedette negra. Però, és clar, les Memòries d'una persona encara en el ple de la vida i de l'activitat, són susceptibles de tots els allargaments.

Josefina Baker

Ara, el cronista de Josefina Baker ha començat les Memòries de la vida cinematogràfica, no pas gaire extensa, de la «Sirena dels Tòpics».

Segons la Baker, la seva entrada al cinema fou com la del que no sap nedar i el tiren a l'aigua. Que s'arregli com pugui.

«He caigut al cinema—diu—sense cap educació cinematogràfica. O més aviat m'han donat una empenta. Tenia un «nom comercial», que sempre és un bon salvavidas. Cap *metteur en scène* no pensà a donar-me els primers principis. Llavors, doncs, he nedit... és a dir, no he sabut ni he pogut nedar. Si ara hagués de passar, pel que he rotat de film, davant d'un tribunal cinematogràfic, em reconeixerien culpable, però també irresponsable.»

Paul Fejos, censurat

Mala notícia. Ens acaben d'assabentar que el film de Paul Fejos *El capità de guàrdia* no ha estat autoritzat per la censura governativa. Aquest film arrenca de la improvisació de *La Marseillaise* pel capità de guàrdia Rouget de l'Isle i comporta grans escenes de revolta popular.

L'anuari de Hollywood

Aquest enorme llibre, que acaba d'aparèixer a Hollywood, dona una idea magnífica de la importància que té la indústria cinematogràfica americana.

Conté els noms i les adreces de 11.540 actors i 6.160 actrius, 2.050 criatures artístiques i 345 nens de pit. Quant als especialistes, només Hollywood compta amb 887 gegants, 1.153 nans, 605 mutilats, 89 gaperuts, 7.500 cantors i coristes, 4.850 dansarins, 3.740 actors bigotuts, 1.057 actors barbuts, 881 velles, 1.053 aristòcrates, 615 negres i 953 asiàtics.

A més a més, l'esmentat anuari conté les adreces dels propietaris de 75 gossos, 15 vaques, 13 gats i 4 ases ensinistrats.

Procés cine-pictòric

Pola Negri, princesa Midvani, té al Palau de Justícia de París dues qüestions: una de divorci; l'altra és una reclamació del pintor Beltrán Massés. Aquest demana 125.000 francs d'un retrat que li ha fet. Pola Negri diu que no l'hi ha encarregat mai i que, a més a més, no li agrada. (Això últim ens ho expliquem perfectament.)

Beltrán Massés té Moro-Giafferri per advocat. Això ha fet dir a Paul Weill, advocat de Pola Negri:

—A l'altra banda també hi haurà almenys un gran artista.

Vegi en
COLISEUM
El rey
vagabundo

Domina a tot
altre espectacle

Fontbernat
Sastre

CUGURULLA, 2, 1.º

STUDIO
CINAE S

(LIDO CINE)

Presentarà demà, dia 7 de novembre, a les 22, en sessió única,
Una producció L.U.C.E. "Microscopia"

Una producció 1912

Un film de Man Ray

•THE MYSTERY OF THE CHATEAU DU DE•

El film de Serge M. EISENSTEIN

EL CRUCERO POTEMKIN

Es despaxen
localitats al
LIDO CINE
sense recàrrec

Vegi en
COLISEUM
El rey
vagabundo

Domina a tot
altre espectacle

LES ARTS DISCOS

L'acimatació de l'arquitectura moderna a Barcelona

A quin grau d'acimatació ha arribat l'arquitectura moderna entre nosaltres? Heus aquí una pregunta—i, tot seguit, una resposta—que no ens ha d'encaparrar, ni massa estona ni massa profundament. Cultivador jo mateix, si a mà ve, d'aquesta arquitectura d'origen germànic, no m'escau-

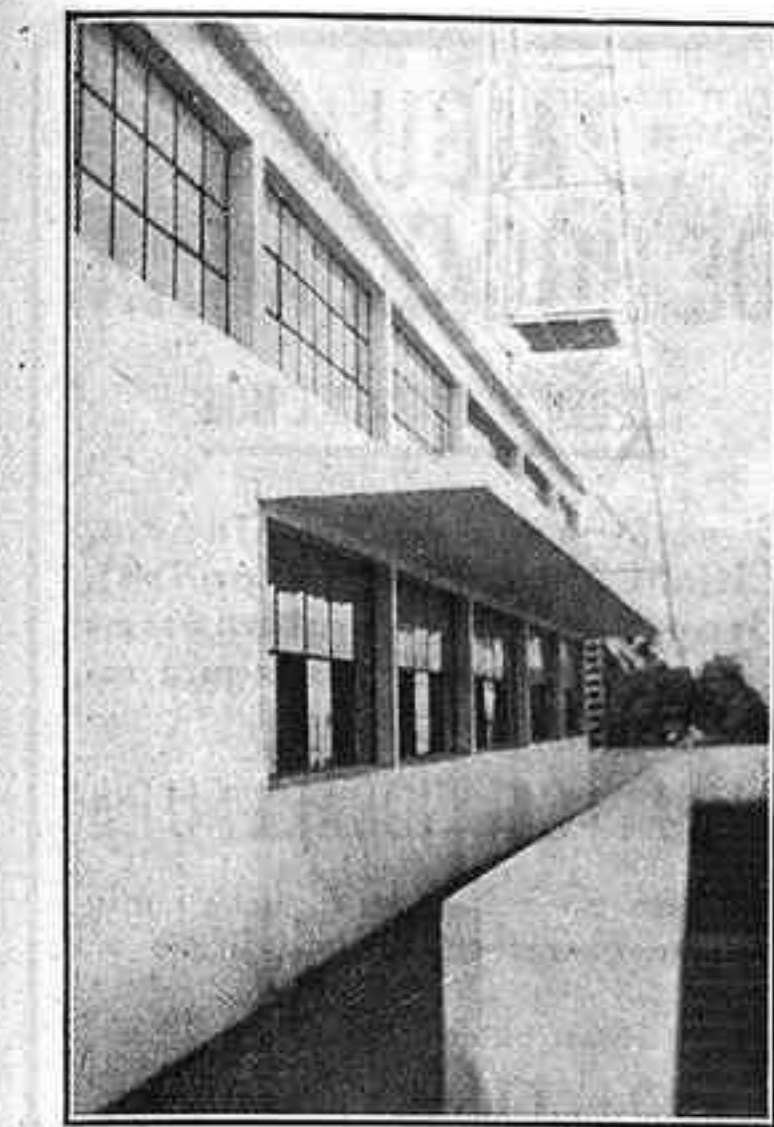
potser, sota l'aparença decorativista (cases del carrer de Lleida, construïdes intel·ligentment per Josep Masana) és un dels més devots de la *Sachlichkeit* que jo conec entre els arquitectes barcelonins. La seva decoració externa no arrossega l'estructura al darrera d'ella. Gran qualitat, ja que no perfecció i puresa de l'objectivitat funcional!

En Sert, al carrer de Montaner, en canvi, sembla arrossegar la utilitat al darrera d'una preferència en la composició decorativa dels buits i plens de la façana. Deixeble de Le Corbusier, té les característiques del mestre—característiques que considero com d'hibridisme en el llibre *Actar*, pròxim a publicar-se. Característiques que ja consten en el programa de l'*esperit nou*, de l'any 1919, que ara ja no és massa nou.

D'aquest ràpid examen de la situació de l'arquitectura moderna a Barcelona es dedueix, sens dubte, que seguim de lluny les opinions dels altres. No som al temps heroic i original de Gaudí i dels seus deixebles, ni tampoc formem a l'avantguarda de l'escola moderna. La veritable arquitectura moderna i actual, la «funcionalista», és ignorada ací. Som *des traïnards*, a la *rerarsaga*. El decorativisme encara rosegua els ossos i la carn de la nostra més moderna arquitectura.

Estem en presència d'un simple fenomen de retardament o bé davant d'un cas d'incomprensió racial? Es, per nosaltres, tan inintelligible el nou *funcionalisme* com ho fou el gòtic per als florentins? S'acimataran més i més definitivament a Catalunya les formes d'aquesta arquitectura racional-decorativista o no passaran d'ésser flor de moda i de caprici? O bé, finalment, sabrem superar aquesta fase del «voler fer bonic amb la Lògica» i sabrem anar endavant, al cap d'un moviment purament anestèsic, envers l'arquitectura de la utilitat?

Aquestes preguntes no es poden contestar amb paraules, sinó (com deia un conegut polític) amb *jets*. Cada arquitecte ha d'examinar si li està bé de seguir cultivant les fórmules híbrides del plasticisme-decorativista i seguidor.

N. M. Rubió i Tuduri. — Pavelló de la Ràdio Barcelona al Tibidabo

ria de donar-li enorme importància, ni menys de cremar encens davant dels seus cultivadors. No s'és millor arquitecte perquè es segueixi una moda, per intel·lectual que aquesta moda sigui. De fet, tan poc interessant és el que copia el romà com el que imita Mies Van der Rohe o Le Corbusier, si no té altres qualitats que les d'imitador i seguidor.

De totes maneres, així com pot existir curiositat per saber el nombre de cinemes nous que s'han introduït a Barcelona, també pot agradar de conèixer alguns arquitectes d'ací, que han tocat aquest article de l'arquitectura nova, i com l'han tocat.

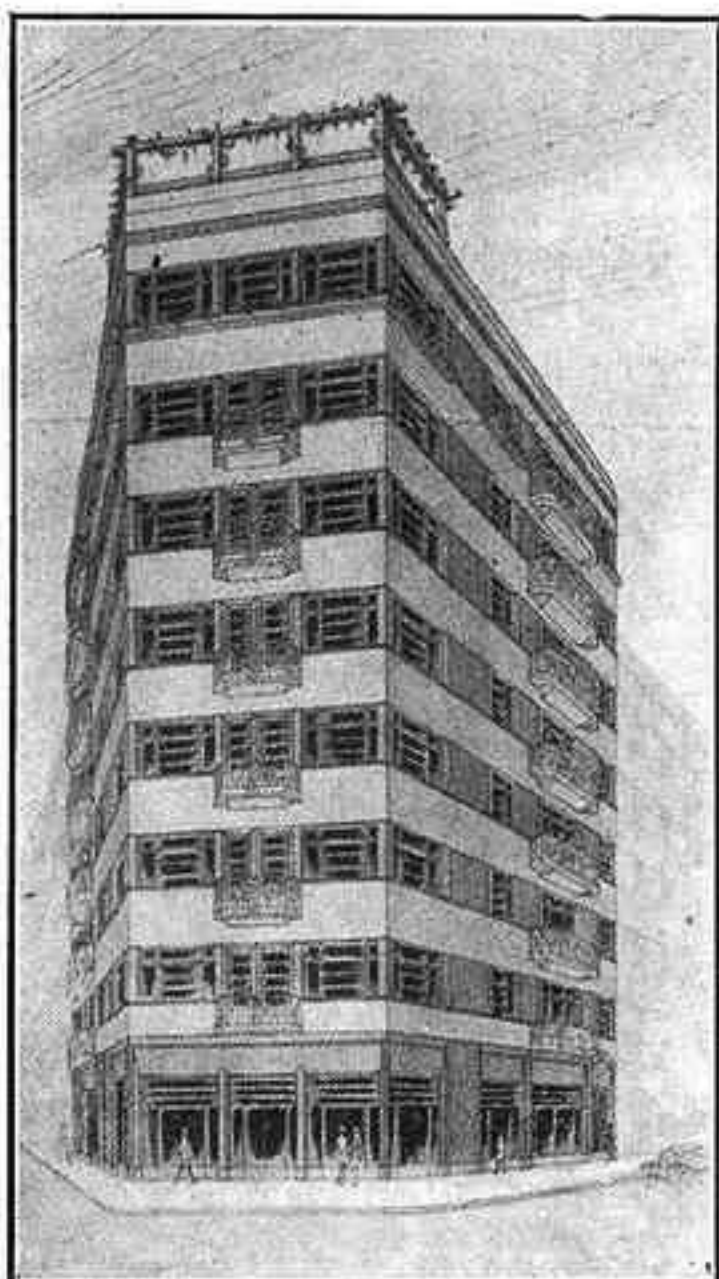
Més grat de començar per En Jaume Mestres, arquitecte de l'Autòdrom, home inquiet i precursor que, des de fa molts d'anys (vull dir set o vuit—és jove), es preocupa d'arrelar a casa les provatures arquitectòniques de fora. El seu esforç és paral·lel al dels arquitectes de l'Exposició de les Arts Decoratives de París (1925), i el seu Pavelló dels Artistes Reunits, a Montjuïc, ha estat un fruit, ja ben evolucionat, del treball de l'arquitecte. Un fruit, cal observar-ho, fortament decorativista.

El camí obert ací per En Mestres ha estat seguit amb brillantesa per A. Puig Gairalt, el qual no sembla haver volgut fer cap esforç per abandonar les roderes del decorativisme; al contrari, amb la seva fàbrica Myrúrgia sembla voler dur al decorativisme fins i tot les construccions industrials.

Puc dir de mi (bé cal que en parli) que, encara que no ho sembli, he fet aquest esforç, que altres potser també han fet, encara que tampoc no ho sembli. Al pavelló de la Ràdio Barcelona, al Tibidabo, no em vaig saber defensar del «voler fer bonic» funest. Sembla que l'edifici sigui, només, racional i industrial. Però no; hi ha un pus d'estètica malalta, una recerca recorativa deplorable. A les Termes Municipals de la plaça d'Espanya, vaig voler adoptar l'actitud *funcionalista*, sense poder, ai las! desfer-me del tot de la preocupació decorativa. Passen.

Lluís Bonet acaba de construir una fàbrica Polydor, d'excellent factura dins de un decorativisme molt simplificat, però evident. El lector curiós la podrà veure al costat del pont de Sant Adrià. Obra molt notable dins el procés d'acimatació en l'arquitectura nova a Barcelona.

D'En Ramon Reventós, un altre arquitecte que flirteja amb la moda, he de dir que,

Jaume Mestres.—Projecte de casa de lloguer (actualment en construcció)

tivista-racional, o si ha de procurar de plantar-se, d'un salt, a les primeres línies, on es lliura el combat per l'arquitectura funcional, objectiva i simplement útil. I cada arquitecte haurà de comprovar si quan el cas arriba té la capacitat de sostreure's al vici estètic (una virtut és vici quan no s'exercita oportunament), i la capacitat d'executar obres en les quals la funció sigui l'únic fi i la preocupació exclusiva.

NICOLAU M.ª RUBIO I TUDURI
Arquitecte

ACTUALITATS DISCOS

G. A. T. C. P. A. C.

Abans de llegir aquestes ratlles, preferiria que haguéssiu llegit l'article signat per Nicolau Maria Rubió i Tuduri en aquesta mateixa pàgina. Perquè després dels comentaris incisius del nostre distingit col·laborador, em sembla que aquesta nota serà molt oportuna.

Rubió ens ha parlat de la iniciada acimatació de les noves tendències arquitectòniques en el nostre país, les quals, fins ara, no han tingut cap organisme que les propulsi. Fins avui, l'anomenada arquitectura moderna s'ha manifestat per algunes comptades construccions dels nostres arquitectes que han volgut empendre la nova ruta. Però els qui, d'una manera decidida, l'han empenya, foren alguns estudiants amb l'exposició de projectes arquitectònics de l'any passat a les Galeries Dalmau.

Després d'aquest primer pas els estudiants d'ahir i arquitectes avui, han continuat llur empresa renovadora amb la constitució d'un organisme propagador i defensor de la construcció moderna. En efecte, per iniciativa del G. A. T. C. P. A. C. (Grup d'arquitectes i tècnics catalans per al progrés de l'arquitectura contemporània) va tenir lloc a Saragossa, els dies 25 i 26 del mes passat, una reunió d'arquitectes bascos, castellans i catalans per a constituir altres grups similars en el restant de la península, els quals formaran la G. E. A. T. P. A. C., entitat federativa i delegada a Espanya de la C. I. R. P. A. C. (Comité International pour la réalisation du problème architectural contemporain).

Ara per ara, han quedat constituïts els grups «català», «cecnès» i «nordestí». En l'esmentada reunió de Saragossa assistiren els següents arquitectes. Grup del Centre: senyors Garcia-Mercadal, López-Delgado, Calvo d'Azcoitia, Esteban de la Mora i Alvarez. Grup del Nord: senyors Aispurua, Labayan i Vallejo. I del grup català: senyors Sert, Torres-Clavé, Illescas, Subinyo, Churruga, Rodríguez-Arias, Alzamora, Perales i Armengou.

L'agrupació constarà de socis honoraris, directors, protectors, de número, estudiants i del grup d'industrials col·laboradors.

Els socis honoraris seran gent de prestigi com tots els socis honoraris de totes les institucions. Els socis directores hauran d'ésser arquitectes o enginyers. Socis col·laboradors seran aquelles institucions o particulars que protegeixin econòmicament l'agrupació. Els socis que no puguin adquirir la categoria de directores, seran anomenats de número; i també hi haurà una categoria pels estudiants d'arquitectura i enginyeria.

Del grup d'industrials col·laboradors podran formar part tots aquells industrials del ram de construcció que ho sollicitin i siguin admesos per la junta directiva. L'objecte d'aquest grup serà el de verificar successives exposicions dels seus productes seguint les orientacions estètiques dels socis directores.

La *geatpac* nomenarà anualment el delegat que haurà de representar el nostre país a la *ciatpac* internacional, en tots els concursos, exposicions, conferències i congressos que es celebrin. Aquest delegat serà nomenat per torn entre els delegats de cada grup, basc, castellà i català.

També hi ha el projecte d'editar una revista portaveu de l'entitat.

Altres iniciatives podríem anotar demostratives de les activitats que, ben aviat, empendrà aquest grup de joves arquitectes. En la segona quinzena d'abril de l'any que ve, es celebrarà a Barcelona el primer congrés de la *geatpac*, i una exposició pública de projectes i maquetes arquitectòniques.

Pel bon nom de l'arquitectura moderna ens cal, doncs, una depuració i una orientació. Aquesta ha d'ésser la tasca de la *geatpac*. El primer pas està donat. Ara només falta que tots els que s'interessen per l'arquitectura col·laborin amb el grup inicial.

PICASSO

El premi Carnegie d'aquest any ha estat atorgat a Picasso per aquest bell retrat de la seva dona reproduït en diverses ocasions per la majoria de revistes d'art. Picasso honorat amb un premi. Això, segurament escandalitzarà tant els *pompieristes* com els *sobrerrealistes*. Els primers diran que el Jurat ha perdut el cap en concedir-lo, els se-

gons que l'ha perdut En Picasso en acceptar-lo, i tot plegat, suposem que dalt del cel el sol «continuarà» la seva ruta. Diguem també—si em permeteu allargar la frase—que aquí baix un dels astres de la pintura contemporània també continuarà la seva mirífica carrera malgrat tots els Mauclaires i totes les entremaliadures sobrerrealistes.

Ara recordo un festival dadaïsta celebrat, fa uns quants anys, en un teatre de París. Picasso hi assistia acompanyat de la seva dona i uns amics. En aquella època, els

Picasso — Retrat

dadaïstes eren els encarregats de dir mal de l'art consagrat i de les institucions. Això, naturalment, motivà enèrgiques protestes d'un sector del públic i el festival acabà a gust dels organitzadors; això és: a garratades. Recordo, entre altres divertits accidents, que un sulfurat espectador va pujar dalt de l'escenari i a cops de bastó va esbandir l'escena. Aleshores va sortir el capítol dels dadaïstes Tristan Tzara i després de curta lluita tots dos anaren a parar sobre el teulat del piano. I Eric Satie, que seia a prop meu, exclamà: «L'acord musical ha estat perfecte.»

Doncs en aquella nit, també va arribar l'hora de dir algun pensament al nostre Picasso, el qual, sense immutar-se, va somriure a totes les mirades expectants i fins es va arranjat els cabells com si li haguéssim acabat de dedicar una gentilesa. Naturalment, aquesta actitud va desconcertar els ingenus dadaïstes.

Pau Ruiz Picasso, permeteu-nos que, des d'aquest recó de món, on heu passat la vostra joventut, us dirigim, una vegada més, la nostra adhesió més entusiasta.

MÀRUS GIFREDA

MUSICA TEATRAL

El disc té l'avantatge, en moltes ocasions, de poder recordar obres que gairebé són a l'arxiu i ben desades. De l'època pròspera de la sarsuela, si van ésser moltes les obres, ben poques resten avui en els cartells, puix tot i la revifalla que hi ha hagut darrerament en aquest gènere, són poques les que puguin resistir el gust actual, que es decanta més a la revista que al melodrama, els dos extrems que separen les obres anteriors a l'època actual. Els mateixos compositors han seguit aquesta dèria: les darreres obres del mateix mestre Luna van més a cooperar en un èxit espectacular que no pas líric, i això vol dir que reproduir en els escenaris les obres anteriors és difícil fer-ho amb èxit de públic. El disc, en canvi, que no conserva l'ambient perquè només dona fragments isolats, pot destriar del conjunt de les obres els que varen gaudir d'una popularitat ja remota, però que en recordar-la, per ésser breu, no cansa. Sentint diverses escenes de *Los cadetes de la reina* es recorda aquella música amable, que sense dificultat quedava a l'oida, ornada a estones d'una gràcia irònica ben distinta de tota la música actual, formada amb ritmes violents i que en moltes ocasions no és més que un pretext per a la coreografia de l'escena.

Sovintegen els discos amb fragments de *Maruxa*, l'obra de Vives que amb tot el que es prodiga té sempre actualitat. És d'aquelles obres en les quals totes les escenes tenen el relleu suficient per a merèixer l'enregistrament, i més cantades per artistes com Sagi-Barba, d'una popularitat ben guanyada.

L'òpera en el programa d'aquest mes continua amb els mateixos noms d'autors i intèrprets. Els divos no volen deixar el repertori italià, amb el qual esmercen les seves facultats a dojo. Els editors de discos, per a servir el seu nombros públic fidel, tampoc playnen mitjans per a fer-ho en la millor forma: Pertile, Tito Schipa, etc., són noms que no manquen en cap programa.

Les edicions completes, realització ideal de l'òpera a domicili, rivalitzen amb els aparells de ràdio, essent, en moltes ocasions, la primera matèria per a les audicions d'aquests, ja que les emissores s'han de valer de la generositat del disc per a servir llur auditori. Ara, una selecció de l'òpera de Leoncavallo, *Pagliacci*, ve a completar el repertori ja prou extens d'aquestes audicions. Parlar de l'obra seria repetir el que és de tots conegut. El lirisme desenfrenat d'aquest autor fa miracles en els auditoris que aviat s'impressionen, i aquests oients són tan abundants davant de l'escena com del modest portàtil.

J. G.

Los cadetes de la reina. — Luna. — *Marcos Redondo i d'altres*. — Odeon, 184-185.

Maruxa. — Vives. — L. Vela i E. Sagi-Barba. — *Compañia Gramófon*, AC 145.

Manon Lescaut. — Puccini. — A. Pertile. — *Compañia Gramófon*, DA 1105.

Pagliacci. — Leoncavallo. — *Compañia Gramófon*, AF 353 al 361.

L'Africana. — Meyerbeer. — Caruso. — *Compañia Gramófon*, DB 1386.

Ja hi som

Al domicili de lord Charles Hope i per mediació de Valiantin, un mèdiu molt famós, han estat enregistrades veus d'escriptors: tres d'ells parlaven anglès, una hindostànica, una altra italià i dues xineses. Esperàvem la notícia un dia o altre.

ANTES Y AHORA

Las once ya! Me quedé dormido, leyendo. Encendamos la vela y a la cama.

Así decían hace 70 años.

Ahora a las once no es tarde, ni los ojos están cansados porque la luz es suficiente. Al contrario, se tiene un gran placer en la lectura.

Y es que hoy existe la

LÁMPARA PHILIPS

USE LAMPARAS PHILIPS CON ARMADURAS PHILIPS

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

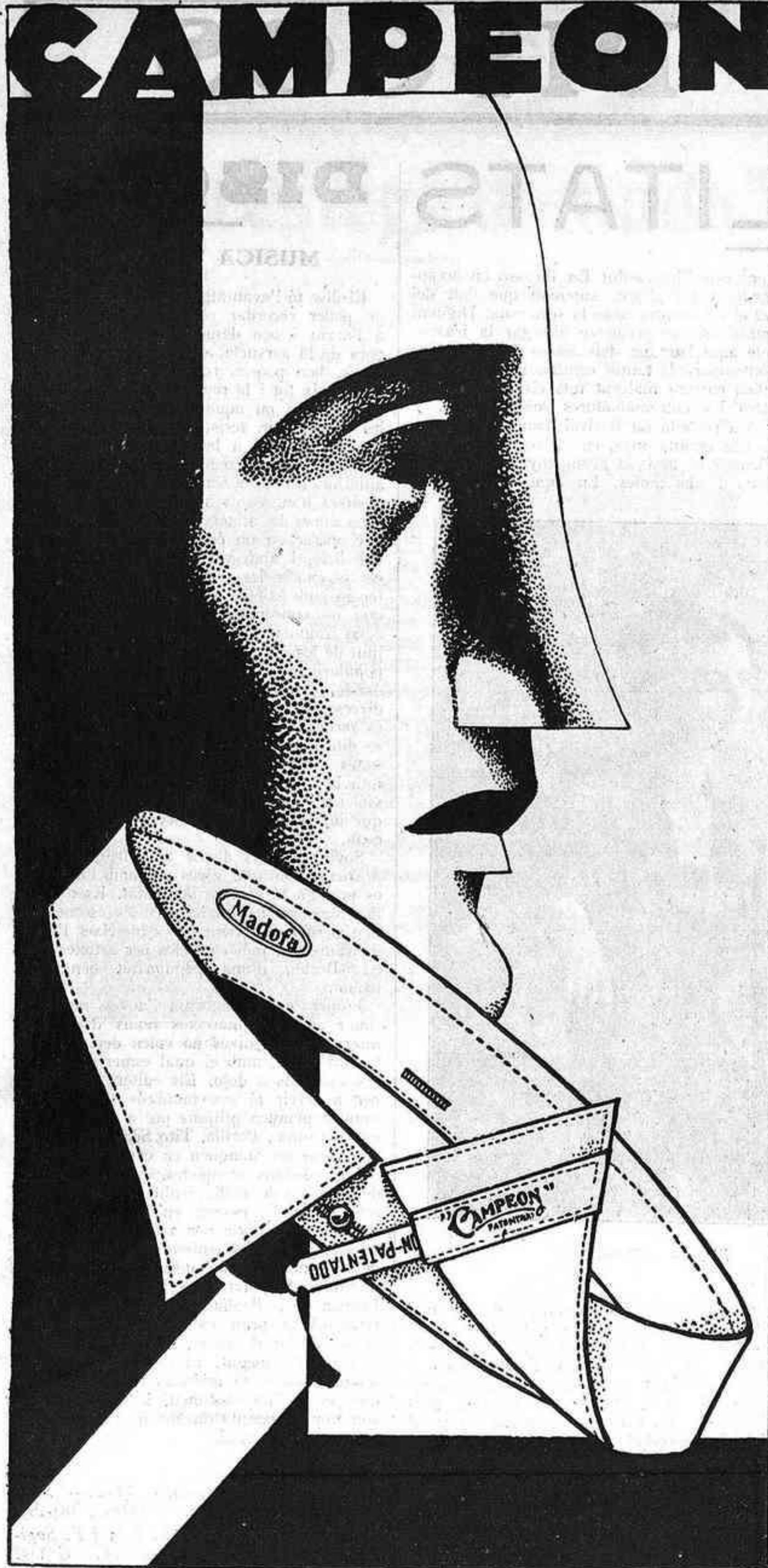
Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES I PRESSUPOSTOS GRATIS

Ferran Callicó

exposa les seves obres en el Saló de la

Casa Llibre, S. A.

"SIMPLEX"
COLL PATENTAT

No s'encongeix, no s'arruga
tot quedant elegant sempre

FABRICANTS:
Manufacturas DOMINGO FABREGAS, S. A.

Anuncieu a MIRADOR

Suscriviu-vos a **MIRADOR**
SETMANARI CATALÀ
Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

El Sr. _____
que viu a _____
carrer _____ n.º _____ es subscriu a **MIRADOR**
pel preu fixat de **2'50 ptes.** trimestre.
de _____ de 193 _____
Signature _____

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades
GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ
que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la

Neurastenia, Impotència (en totes les seves manifestacions),
mal de cap, cansament mental, pèrdua de memòria, vertigens, fadga corporal, tremolors, dispepsia nerviosa,
palpitacions, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i
tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament
nerviós.

Les **Gragees potencials del Dr. Soivré,**
més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant
el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als
esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics
com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciència, financers, artistes, comerciants, industrials,
pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivré, tots els esforços o
exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre'ls novament amb el màxim resultat, arribant a l'ex-
trema velesa i sense violentar l'organisme, amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a **5'50 ptes.** flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA. - Dirigits-se i trametent 0'25 ptes. en segells de correu per al franqueli a **Oficines Laboratoris
Sòkstarq,** carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament
tractament d'aquestes malalties.

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

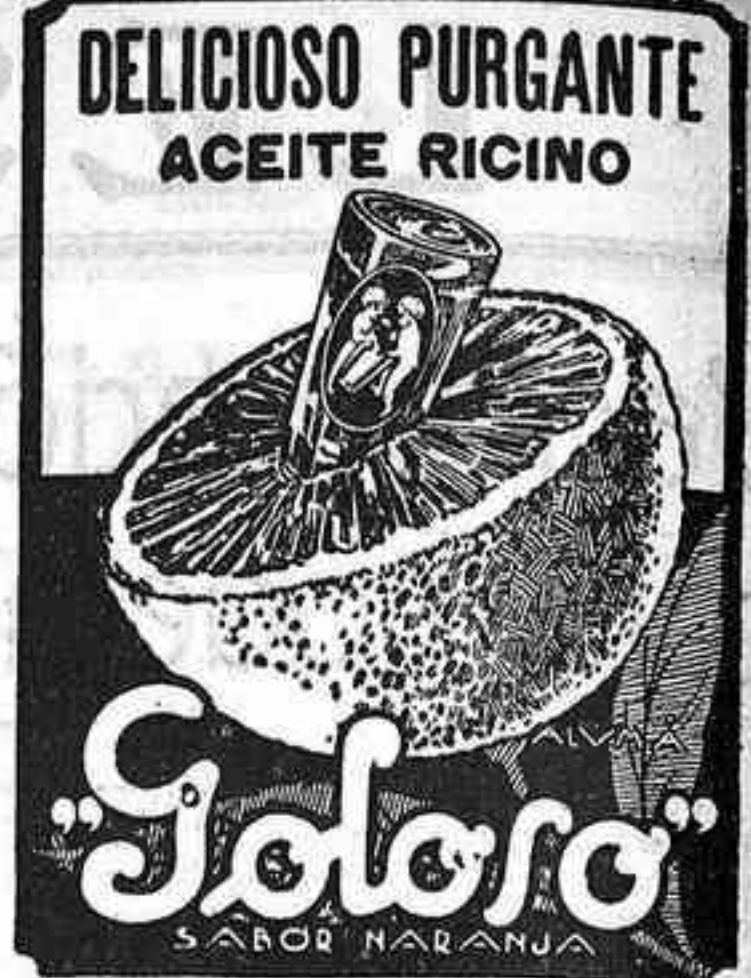
Correu: Apartat 199
Telegr.: "Carburós"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telefón 73013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Bergà (Barcelona) i Cor-
cubion (Corunya) :: **OXIGEN 99%** DE PURESA, Fàbriques
a Barcelona i València :: **ACETILÈN DISOLT,** Fàbriques a
Barcelona, Madrid i València :: **FERRO MAGNESI** i **FERRO
SILICE** :: **SOCARRIMAT** i **SECAT** de fils i peces seda, cotó
i altres teixits :: **CALEFACCIÓ INDUSTRIAL** de laboratoris
i domèstica :: **GENERADORS, BUFADORS, MANOME-
TRES,** materials d'aportació per la **SOLDADURA AUTOGENA**

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

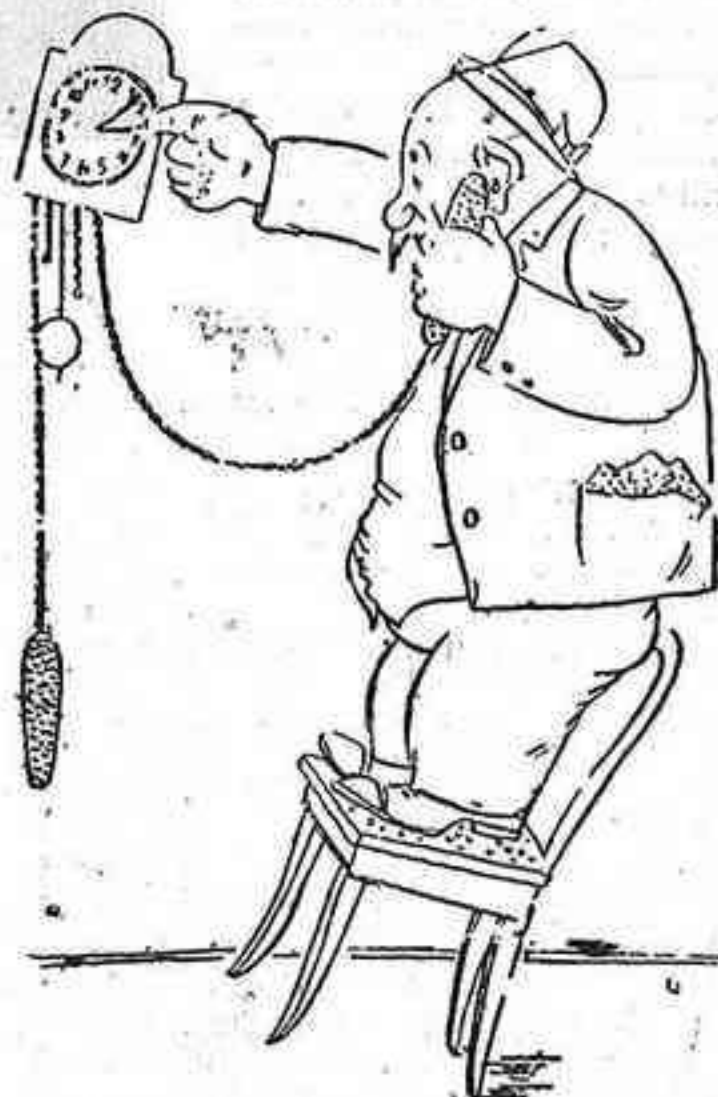

AIGUA DE ROCALLAURA
LA DEU MÉS RICA DEL MÓN

Si vostè pateix d'**Albuminúria,**
Litiasi úrica (mal de pedra),
Bronquitis parenquimatosa
Nefritis crònica, es curarà ra-
dicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA
S'expèn en ampolles de litre i mig
i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals
FORTUNY, S. A.
Carrer Hospital, 32 i Salmeron, 133

—Quina enredada això de l'automàtic!
He marcat vint vegades el 15282 i no con-
testa.
(Jugend, Munic)

—Ep, senyor! La meua dona acaba de
caure a l'aigua!
—Mireu, no m'agraden la gent que ex-
pliquen les seves desgràcies matrimonials
a' primer que troben...
(Rie et Rac, Paris)

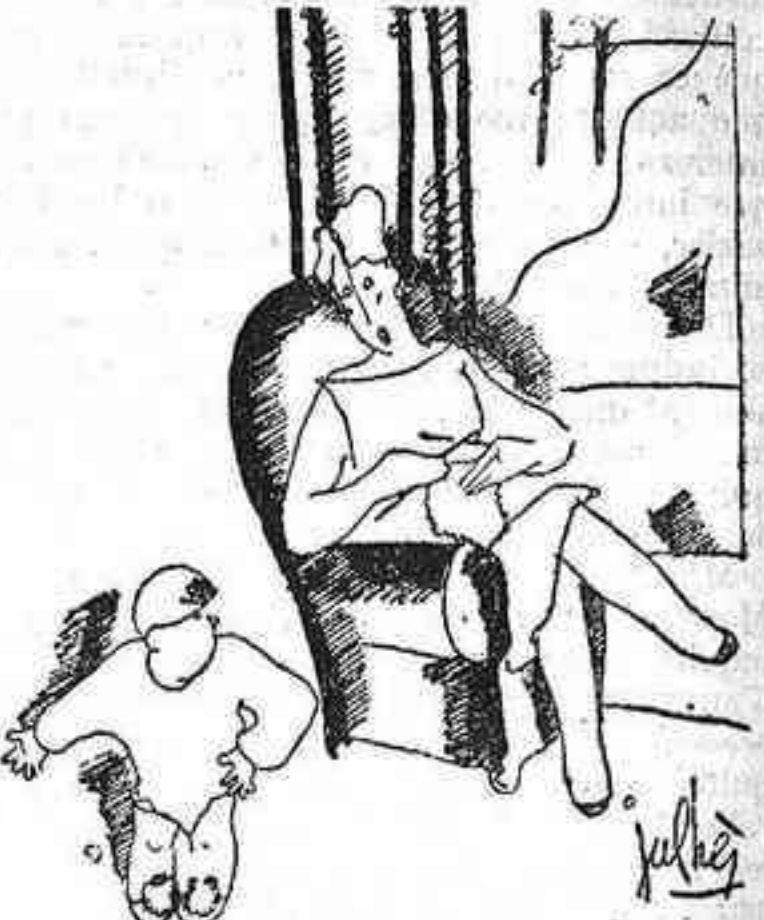
REPRESENTACIO DE CIRC
AMBULANT
—Noi, digues a ton pare que s'afanyi,
que haig d'estendre la roba!
(Le Rire, Paris.)

El nen que ha trobat una castanya.—Mira,
mira, he trobat un ou d'eriçó!
(The Passing Show)

La mare da Matusalem al cobrador del
tramvia.—Com s'entén? Només té 245 anys
i ja vol que pagui?
(Judge, Nova York.)

—Si ets tan dolent, aquest nit ho diré al
teu pare.
—Aquestes dones no poden guardar un
secret!
(Rie et Rac, Paris)

COMPARACIONS
El guàrdia.—A veure què faran davant
de la Venus Callipígia!
(Il Travaso delle Idee, Roma)

AFISA
ASSUMPTES FISCALS I
ADMINISTRATIUS
Director
Carles Ossorio
personal tecnic-contables
Layetana-18-pral.B
Especialitat industrial i utilitat
Abonaments

LAXANTE PURGANTE
BABY LAX